

02 | Marts 2012
Årgang 148

budskabet

FORDYBELSE | ANALYSE | INSPIRATION

Tema | Troen under pres i kirken

Fortabelsen er ikke til at holde ud
Pejlemærker i den kirkelige krise
Kun et under redder den religiøse

INDHOLD

LEDER

- 02 HUSK, AT GUD ER EN REALITET
Per Westh Jensen

TEMA

- 04 FORTABELSEN ER IKKE TIL AT
HOLDE UD
Leif Andersen
- 08 FORSKELLIGE KONSEKVENSER
AF NYT RITUAL
Interview v. Ole Solgaard
- 13 "FORSLAG" TIL NY TROSBEKENDEL-
SE FOR FOLKEKIRKEN
Morten Kock Møller
- 14 KIRKENS RUMMELIGHED TIL DEBAT
Interview v. Ole Solgaard
- 18 PEJLEMÆRKER I DEN
KIRKELIGE KRISE
Ole Solgaard

- 22 STYKKEVIS ERKENDER JEG
Inge Bøgel Lassen

FOR TROEN

- 23 KUN ET UNDER REDDER DEN
RELIGIØSE
Henrik Højlund

HORISONT

- 26 NY RELIGION: PERSONLIG UDVIKLING
- 27 NYTÅRSTANKER

- 28 EN SKOLEKAMP, VI NYDER
GODT AF I DAG
Carsten Hjorth Pedersen

BEKENDELSES- SKRIFTER

- 31 DEN NIKÆNSKE TROSBEKENDELSE
Asger Chr. Højlund

BØGER

- 34 MYSTIK – I FILOSOFI, RELIGION
OG LITTERATUR
- 36 HELLIG HVERDAG

ISSN 0901-4802

www.budskabet.dk

Budskabet udkommer seks gange om året;

Januar, marts, maj, juli, september og november.

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke nødvendigvis

redaktionens synspunkter, men redaktionen er

ved deres optagelse ansvarlig for, at holdninger og

synspunkter må kunne rummes inden for det, som LM

står for.

Eftertryk og citering er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Layout Amalie Puggaard Poulsen

Tryk Øko-Tryk

Pris Abonnement: 240 kr. Unge under 30 år: 140 kr.

Udgiver og ekspedition

Luthersk Mission

Industrivænget 40, 3400 Hillerød

tlf. 4820 7660

d@m@d@m.dk

www.d@m.dk

Redaktion

Ole Solgaard (redaktør)

Enggårdsvvej 39, Kragelund, 8723 Løsning

tlf. 2327 1253, os@d@m.dk

Lene Due Madsen, lærer, Gudhjem

Inge Bøgel Lassen, lærer, Aalborg

Christian Haahr Andersen, leder af Café Kilden, Herning

Per Westh Jensen, stud.teol, København

Lene Malmgaard, gymnasielærer, Aarhus

LEADER

HUSK, AT GUD ER EN REALITET

AF PER WESTH JENSEN

”De fortæller os, at Bibelen er Guds ord – en lygte for vores fod og et lys på vores sti. De fortæller os, at vi i Bibelen kan finde viden om Gud og hans vilje for vores liv. Vi tror med rette på dem, for det, de siger, er sandt. Så vi tager vores bibler og begynder at læse. Vi læser støt og med omtanke, for vi mener det alvorligt. Vi ønsker virkelig at kende Gud.

Men læsningen forvirrer os. Vi fascineres, men vi får ikke føden. Vores læsning hjælper os ikke, men efterlader os tværtimod forvirrede og en anelse deprimerede. Vi begynder at spekulere på, om bibellæsning overhovedet er værd at fortsætte med”.

”Bibellæsning”. Ordet smager af ørkenvandring og dårlig samvittighed for mange, der har forsøgt at gøre det til en vane at læse i Bibelen, som J.I. Packer fint illustrerer i det indledende citat.

På den ene side kan det rigtig nok være spændende at læse om Abraham eller Moses og studere, hvordan de vandrede med Gud dengang for længe siden. Vi kan også indfanges af de mirakuløse gerninger, som håndværkersønnen, Jesus fra Galilæa, udførte. Teologisk giver det også mening, at Jesus dør på et kors under Guds straf og oprejses af graven.

Vi er klar over, at vi her er inde ved kernen i kristentroen. Men på trods af, at vi ved, hvor vigtige disse ord er, kan Bibelens verden alligevel synes at være meget langt væk fra vores hverdag. Det, vi læser, er fra

en anden tidsperiode, som vi blot observerer på afstand. Israelitterne sled deres sandaler tynde på støvede veje med morbærfigentræer. Her sidder vi med motorveje, fladskærme og fastfood. Det hele virker til at være anderledes.

Vi kigger på Bibelen udefra og oplever ikke selv at blive en del af dens verden. Som kristne har vi det ikke godt med det. Vi synes, det burde være anderledes. Det ødelægger vores frimodighed, for der er sået tvivl i vores hjerne om, hvordan Bibelens verden overhovedet kan have noget med os at gøre?

Sådan kan det opleves for en kristen, der i en fortravlet hverdag suser lidt for hurtigt hen over selv indlysende grundsandheder i sin tro. Her vil jeg pege på en trossandhed, som for en overfladisk betragtning virker

Per Westh Jensen; Vi kigger på Bibelen udefra og oplever ikke selv at blive en del af dens verden.

banal og selvfølgelig, men som har stor betydning for bibellæsningen. I Salme 102 står der:

I ældgamle dage grundlagde du jorden, himlen er dine hænders værk. De går til grunde, men du består; de slides alle op som klæder, du skifter dem ud som en klædning. De skiftes ud, men du er den samme, dine år får aldrig ende.

Selvom der er stor forskel på oldtidens Israel og det nuværende Danmark, er Gud den samme. På Abrahams tid var der ingen elektricitet. Det må have været meget mørkt, når solen gik ned. Men den Gud, som viste Abraham stjernerne i den mørke nat, er her stadig. Han har ikke ændret sig siden dengang, og er lige så levende i dag som på Abrahams, Moses' og Jesu tid.

Det giver perspektiv og ærefrygt i bibellæsningen, når vi ved, at der er en direkte forbindelse fra de historier, vi læser om, og helt op til nutiden. Den uforanderlige Gud er forbindelsen.

Vi kan ikke blive for hurtigt færdige med at reflektere over, at Bibelens Gud også er en realitet i vores liv. At han er en realitet, når vi arbejder. En realitet, når vi handler ind i Netto. En realitet, når vi er sammen med familie eller venner. Når vi læser i Bibelen, ser vi altså den Gud, som er en realitet

i dag. Det er den samme Gud, vi har med at gøre. Men vi har brug for Åndens hjælp, og må bede, som Paulus gør i brevet til Efeserne om, at Gud selv må give os visdoms og åbenbarings ånd til at erkende ham, med vores hjertes øjne oplyst, når vi læser i hans ord.

Fordi Gud er en realitet, giver det mening at "overgive sig" til ham. Konkret går det ud på at lytte mere til, hvad Gud siger i Bibelen, end hvad vi selv eller vores omverden kan finde på at sige til os. Det kan vi gøre med stor frimodighed, når vi er overbevist om, at Gud er en levende realitet.

For tiden går bølgerne højt, og yderst vanskelige spørgsmål om for eksempel helvedes evige lidelse trænger sig på. Men en kristen må huske på, at Gud ikke har forandret sig. Hvad han sagde en gang, siger han også i dag. Bibelen vidner om en Gud, hvis kærlighed består i, at han sendte sin søn som et sonoffer for vores synder for at enhver, der tror på ham, ikke skal fortabes. Bibelens betydeligheder vidner også om, at der er to veje til sidst: Vejen til evigt liv og vejen til evig fortabelse. Her må vi i begge tilfælde have tillid til Gud.

Når bibellæsningen svinger, kommer troen i høj grad under pres. Bibelen er vores livline i livets afgørende spørgsmål. For det første

kommer troen af Guds ord. Men samtidig er Bibelen et mægtigt våben, som det vil være ualmindelig dumt at lade ligge hjemme i skuffen, når djævelen huserer i verden med løgn og forførelse. Hvis vi søger vejledning til tidens spørgsmål, må vi kende Bibelen godt.

Der findes forskellige bibellæseplaner, som er gode at følge. Mange finder det også frugtbart at have en læsemakker, der kan motivere og hjælpe med at grunde over teksten. Tiderne skifter, og forskellige spørgsmål vil tage vores opmærksomhed til forskellige tider. Hvad enten det er spørgsmål om ægteskabsforståelse, kirkestruktur eller Helvede, finder kristne den grundlæggende tankegang, som kan give svaret, i Bibelen. For det er i Bibelen, den levende Gud taler til os. Han er en realitet, hvis ord det giver mening at lytte til på bekostning af andres ord.

TEMA

Fortabelsen er ikke til at holde ud

AF LEIF ANDERSEN

”Lidelsens problem” – hvordan der dog kan være noget ondt i verden, når Gud er både god og almægtig – er blevet kaldt det største problem i kristentroen.

Det er næppe rigtigt. Selv om det kan være til tider ubærligt og uforståeligt, så er det nok højst det næststørste problem.

Det største problem i kristentroen er fortabelsen: Hvordan kan der være noget ondt i *evigheden*, når Gud er både god og almægtig?

Når teologer tænker sig om

Der er mange omtolkninger og bortforklaringer i spil for tiden. Også blandt kristne, der ønsker at fastholde Skriftens troværdighed og autoritet.

Og ethvert nyt forsøg på at forklare Det nye testaments tale om den evige ild, den evige straf, som *noget andet* end evig ild og evig straf, må nødvendigvis sende os tilbage til teksterne igen: Er der en reel mulighed for at forstå dem anderledes, end vi hidtil har gjort det? Er vores hidtidige forestilling om en evig fortabelse mere tradition end troskab over for teksterne?

Vi kan ikke bare ryste på hovedet ad de forskellige nye læsninger af NT, som om de var onde eller dumme menneskers påfund! Det er før sket i kirkens historie, at vi har måttet tage hele vores hidtidige forståelse op til revision – og erkende, at vi havde ladet vores læsning låse fast af tradition og vanetænkning.

Og det kunne jo også gælde vores læsning af teksterne om fortabelsen!

Men det er aldrig let for nogen – måske specielt ikke for teologer! – at erkende, at de har kæmpet en indædt kamp på den gale side af fronten. At man må til at skifte side. At man må tage noget tilbage, som man hidtil har forfægtet og forkyndt med stor iver.

Og vi skal ikke lade os narre: Selv den mest bibeltro bibellæser er hæmmet af *andre* dagsordener og *andre* hensyn end den rene skrifttroskab! Hensynet til fællesskabet, frygten for at tabe ansigt, frygten for gode venners skuffelse og vrede, gør det forbistret svært at tage sin egen forståelse og sit fortolkningsfællesskabs forståelse op til revision og prøve at læse teksterne fra en ny vinkel.

Vi er, når det kommer til stykket, ikke ret modige. Og vi er ikke ret sandhedskærlige.

Min største drøm; At kunne opgive læren om et evigt Helvede – uden at måtte opgive troen på Jesus!

Det kan være meget vanskeligere at gå imod sit eget fortolkningsfællesskabs konvention end at gå imod hele verdens had og forfølgelse!

Derfor skylder vi, når kristne foreslår nye måder at læse Bibelens tale om fortabelsen, at tage udfordringen op og så rette et kritisk søgelys, ikke mod teksterne, men mod vores egen læsning af dem (og mod kraften i vores egne motiver til at læse, som vi gør!).

Nu spiller der ganske vist i netop spørgsmålet om fortabelsen en anden kraft ind, som måske gør det lidt lettere end ellers at tage ens hidtidige forståelse op til revision. En kraft, der trækker i den modsatte retning, men som i virkeligheden også risikerer at låse min læsning fast af et udenombibelsk hensyn.

Nemlig dette, at jeg så inderligt, så inderligt ville ønske, at jeg tog fejl.

Jeg har en drøm

Man skal være forsigtig med udbrud som "Jeg har ingen større drøm end dit og dat"; men lige her holder det stik: Jeg har virkelig ingen større drøm end denne: at kunne opgive læren om et evigt Helvede – uden at måtte opgive troen på Jesus!

Og det får mig til at læse de forskellige nyere omtolkninger, ikke med vrangvillig

forpligtelse til at teste mine egne standpunkter, men med et fortvivlet håb om at blive overbevist om noget andet!

Gid de dog havde ret. Gid det dog var rigtigt, at Helvede blot er en virkelighed her på jorden. Eller gid det dog var rigtigt, at Helvede ikke varer evigt. Eller gid det dog var rigtigt, at den evige ild er en udslættelse af eksistens. Bare noget *andet* end den ubærlige tanke om evig pine.

Det er altså spændt ud imellem disse to modsatte, udenombibelske hensyn, disse to voldsomme, falske motiver, jeg skal forsøge at læse teksterne igen: hensynet til mit hidtidige fortolkningsfællesskab og hensynet til min egen ønskedrøm.

Og burde ikke netop en luthersk bibel-læser – med sit stærke syn for den kristnes syndighed! – udvise den største skepsis over for sine egne falske motiver?

Vi bør ikke blive så skeptiske, at vi bare lukker bøgerne, lader hænderne synke og trækker opgivende på skuldrene: "Jeg kan jo alligevel aldrig læse teksterne i ren troskab og lydhed; jeg vil altid besmitte min egen læsning med mine falske motiver; jeg kan lige så godt give op". Så totalt-skeptiske bør vi ikke blive, ikke engang over for os selv.

Men vi kan blive ydmyge! Og vi kan bede

Ånden indgyde os mod, klarhed og lydhed. I denne ydmyghed og i denne bøn er det ikke håbløst at forsøge at trænge de falske motiver ude og nærme sig en klar forståelse af teksterne!

Bibeltro borgfred?

Det vakte både bestyrtelse, sorg (hos nogle) og glæde (hos andre), da John Stott, en af Lausannebevægelsens mest prominente skikkelser og et ægte ikon blandt evangelikale teologer, i 1989 i bogen *Evangelical Essentials* gjorde det klart, at han for mange år tilbage havde opgivet læren om Helvede som *evig pine*. Han havde blot – for ikke at vække splittelse – holdt lav profil med det.

Ikke, at han nu troede på alles frelse (den såkaldte apokatastasis-lære). Og han forkastede *ikke* de bibelske tekster som autoritative! Men han forstod dem anderledes: Helvede ganske vist som evig straf – blot ikke som evig pine, men som *ophør af eksistens* (annihilation).

Hertil understregede han (med rette) mange af de bibelske teksters karakter af *billedtale*, og han fremhævede (med urette, så vidt jeg kan se) deres tale om *ild og død*, som han forstod som udtryk for udslættelse.

John Stott var i 1974 hovedarkitekten bag Lausannepagten – det, der kommer tættest >

Tolkning af fortabelsen; Det, der engang blev betragtet som kætteri, bliver nu bredt accepteret som norm i evangelikale kredse.

på et bekendelsesskrift for den evangelikale bevægelse verden over! Kan man så måske ane hans fingeraftryk i dokumentet på dette punkt?

Umiddelbart ikke. I artikel 4 siges det: "Alle mennesker er fortabte på grund af synden, men Gud elsker alle mennesker og vil ikke, at nogen skal fortabes, men at alle skal omvende sig. Og dog afviser de, der fornægter Kristus, glæden i frelsen, og fordømmer sig selv til en evig adskillelse fra Gud [condemn themselves to eternal separation from God]. At forkynde Jesus som 'verdens frelse' er ikke at erklære, at alle mennesker bliver frelst enten automatisk eller dog til slut, endnu mindre er det at erklære, at alle religioner tilbyder frelse i Kristus".

Har man ikke Stotts fortolkning i baghovedet, ville man næppe lægge mærke til det. Vi lægger mest mærke til, at den afgrænser sig soleklart over for apokatastasis-læren. Men den afgrænser sig altså *ikke* over for annihilationslæren! Den taler ikke om evig pine, men om evig adskillelse fra Gud – et udtryk, der både *kan* rumme evig pine og udslettelse af eksistens.

I årene efter udgivelsen af *Evangelical Essentials* havde jeg som leder af KFS mange samtaler med ledere inden for International Fellowship of Evangelical Students (IFES),

som i høj grad vedkendte sig Lausannebevægelsens teologiske profil (John Stott var en af vicepræsidenterne i IFES). Og det slog mig, at jeg stort set aldrig snakkede med en leder, der var enig i John Stotts syn – men stort set heller ikke mødte nogen, der var særligt alarmerede over det ...

Det var næsten, som om der var vedtaget en slags aldrig-formuleret borgfred. Sikkert forståeligt nok, fordi John Stotts ikonstatus jo mildest talt ikke var ufortjent. Han var i sandhed et ydmygt fyrtårn.

John Stott og Lausannepagten trak *den vigtigste streg*: stregen, der afgrænsede bibelsk lære fra den almenreligiøse lære om alles frelse – en lære, der vel stort set altid bygger på et opgør med de bibelske skrifers autoritet.

Men den mindre vigtige streg blev altså ikke trukket. Der skete ingen afgrænsning fra annihilationslæren. John Stott hævdede den ikke hårdnakket, men fremlagde den "tentativt", dvs. tøvende, ikke-påståeligt, som et forslag til tolkning. Men han efterlod ingen tvivl om, at det var *dér*, han selv stod. Og flere og flere fremtrædende evangelikale (fx Michael Green) har tilsluttet sig John Stotts "tentative" tolkning. Der ser ud til at være sket det, som R. Marsden udtrykte med ordene: "Det, der engang blev betrag-

tet som kætteri, bliver nu bredt accepteret som norm i evangelikale kredse."

Hvor er problemet?

Men hvor meget betyder det egentlig?! Det er jo ikke bibelkritik! Det bygger ikke på en afvisning af de bibelske skrifter, "blot" på en omtolkning.

Og det kan jo være svært at se en slags teologisk pointe i, at den evige adskillelse fra Gud absolut *skal* være en eksistens i pine! *Alle de klassiske indvendinger imod læren om Helvede har jo i substansen ret*: at en kærlig Gud ikke kan ønske sig sine børn i pine, at tilgivelsens Gud ikke kan ønske hævn og straf over noget menneske etc. Alt dette er rigtigt. Hvad vigtigere er: Det stemmer ikke bare med naturlig tankegang, men med det grundbillede, NT tegner af kærlighedens og nådens Gud!

Og derfor er der heller ikke rigtig nogen apologetisk pointe i at begrunde og forsvare, hvorfor læren om evig pine skulle være mere acceptabel end læren om evig udslettelse. Det giver ikke mening – for dette er forargeligt og anstødeligt. Vi kan ikke gøre det mere tåleligt med henvisning til sund fornuft.

Men netop her er problemet!

Der er for mig næppe tvivl om, at substan-

Leif Andersen, f. 1952

Cand.theol. 1983

Rejsepræst i Indre Mission og lektor i praktisk teologi på Menighedsfakultetet

sen i denne nye norm ikke er bibelsk, men følelsesmæssig. Stott udtrykker i *Evangelical Essentials*, at han ikke alene følelsesmæssigt oplever den klassiske lære utålelig, men at han simpelt hen ikke forstår dem, der kan leve med den klassiske overbevisning uden enten at kvæle deres egne følelser eller også gå i stykker på det.

John Stotts eksegesi er på dette punkt sørgeligt overfladisk. Jeg må tilstå, at det på mig virker, som om han i alle disse år simpelt hen har undveget et omhyggeligt arbejde med teksterne, men har stillet sig tilfreds med en løs henvisning til bibelske ord som *ødelæggelse*, *ild* og *død* som udtryk for udslettelse.

Han er blevet alvorligt modsagt af fx Jim Packer, som i det lille skrift *The Problem of Eternal Punishment* har undersøgt NT's faktiske anvendelse af disse udtryk – og konkluderer, at "*Ødelæggelse* betyder i Skriften aldrig ikke-eksistens. *Ild* betyder i Skriften aldrig ikke-eksistens. *Død* betyder i Skriften aldrig ikke-eksistens. *Straf* betyder i Skriften aldrig ikke-eksistens". Han påviser, at det alt sammen overalt drejer sig om udtryk om overgangen til *ødelæggelsens eksistensform*.

Endelig fatter jeg simpelt hen ikke, hvordan man slipper uden om et ord som Johannes' Åbenbaring 14,9-11: "Hvis nogen

tilbeder dyret og dets billede og sætter dets mærke på sin pande eller hånd, skal han også drikke Guds harmes vin, skænket ufortyndet i hans vredes bæger, og han skal pines i ild og svovl for øjnene af de hellige engle og Lammet. Og røgen fra deres pinner stiger op i evighedernes evigheder, og de har ingen hvile, hverken dag eller nat".

Hvor er det dog rædselsfuldt! – og hvor er det dog også soleklart. Hvordan kan man udforme en lære om fortabelsen, der netop tilbyder de fortabte en endelig hvile, når Guds ord udtrykkeligt siger, at "de har ingen hvile, hverken dag eller nat"?!

NT har *ikke* taget den konsekvens af Guds kærlighed og tilgivelse, at der så ikke er nogen evig pine.

Jeg er kort sagt bange for, at drivkraften i min ønskedrøm (at kunne opgive læren om et evigt Helvede – uden at måtte opgive troen på Jesus) ikke så meget er min mod-

vilje mod læren om evig pine, men mere er min modvilje mod forargelsens pine her og nu! Vi *vil ikke* bære på Kristi gråd, vi *vil ikke* bære en sorg som Paulus' ubærlige sorg:

"Jeg taler sandt i Kristus, jeg lyver ikke, og min samvittighed kan i Helligånden bevidne, at jeg har en stor sorg, der altid piner mit hjerte" (Rom 9,1f). Jeg tror, det er *denne pine her og nu*, der tænder det meste af vores protest.

Alligevel skal vi ikke bare hage os fast i teksterne. Vi skal også bide os fast i vores egen protest. For selv om den har blandede motiver, er den også med til at holde os ydmyge og sagtmodige, når vi i troskab mod teksterne så alligevel forsøger at sætte ord på Guds ords advarsel om en evig pine.

Den minder os om det vigtigste, vi ved om Gud: at han er kærlighed; og den minder os om det vigtigste, Gud byder os i liv og forkyndelse: at det sker i kærlighed.

TEMA

Forskellige konsekvenser af nyt ritual

INTERVIEW V. OLE SOLGAARD

Kirkeministeren har fremsat lovforslag om vielsesritual af homoseksuelle. De fleste biskopper bakker op om forslaget. Missionsfolk kæmper hårdnakket imod det. Men hvor alvorlig er sagen egentlig? Og hvilke konsekvenser får den? Budskabet har spurgt en række ledende personer i LM og Indre Mission, der har samme grundlæggende syn på sagen, men alligevel drager forskellige konsekvenser deraf.

Ritualsagen har skabt røre. I det udvalg, som den daværende kirkeminister nedsatte

i 2010, var der flertal for vielse eller velsignelse i en eller anden form. Et mindretal bestående af Jens Ole Christensen, Claus Thomas Nielsen og Christian Mejdahl var imod et autoriseret ritual. De to sidstnævnte tilsluttede sig dog den eksisterende mulighed for en gudstjenstlig markering.¹

Sagen: ubibelsk ritual

Generalsekretær i LM Jens Ole Christensen hævder, at et ritual for vielse af homoseksuelle par er åbenlyst imod Bibelen. Det skyldes, at homoseksuel praksis er åbenlyst ubibelsk.

Samme afvisning vinder genklang hos de

ledere og forkyndere i LM og Indre Mission, som Budskabet har talt med.

”Ritualet repræsenterer et fundamentalt brud med det bibelske syn på ægteskabet og dermed på Guds gode skabervilje. Det vil legalisere, hvad Guds ord kalder for synd,” siger frimenighedskonsulent i LM Birger Reuss Schmidt.

Sagens alvor

Hvor alvorlig er sagen?

Den augsburgske bekendelse fastlægger rammer for at kunne tale om ”kirkelig enhed” mellem evangelisk-lutherske kirker. Sprænges disse rammer med vielsesritualet?

Sagens alvor; Da Bibelens ord om homoseksuel praksis er en del af loven, er det netop evangeliets forkyndelse, der bringes i fare, når synd velsignes.

Biskopperne anser uenigheden om velsignelsesritualet som en uenighed, man kan leve med; ikke som et brud på den kirkelige enhed.² Den opfattelse findes også blandt missionske præster og lægfolk, fx tidl. formand for folketinget Christian Mejdahl.

Synet på uenigheden har været drøftet i det kirkeministerielle udvalg. Man har her set på Den augsburgske bekendelses artikel syv (CA 7), hvor der siges, at det til sand kirkelig enhed er tilstrækkeligt at være enige om evangeliets lære og forvaltningen af sakramenterne.

Udvalgets flertal mener, at synet på homoseksuel praksis falder uden for de spørgsmål, som det ifølge artikel syv er tilstrækkeligt – og nødvendigt – at være enige om af hensyn til kirkeens enhed. Det indebærer, at der inden for kirken godt kan eksistere dyb uenighed om spørgsmålet, uden at det kirkelige fællesskab lider skade.³

Kun ét medlem af udvalget, nemlig Jens Ole Christensen, mener, at homoseksuel praksis er uforenelig med kirkeens lære. For ham at se hænger sagen sammen med den bibelske forståelse af synd og tilgivelse. Derfor må uenigheden i sagen tillægges langt større vægt, end flertallet giver udtryk for.

Han anerkender ikke flertallets anvendelse af CA 7. At være enige om evangeliet og sakramenternes forvaltning giver ikke frihed til at være uenige om loven, men til at kunne se forskelligt på de kirkelige ordninger! "Forkyndelsen af loven er en forudsætning for forkyndelsen af evangeliet. Da Bibelens ord om homoseksuel praksis er en del af loven, er det netop evangeliets forkyndelse, der bringes i fare, når synd velsignes," hævder han.⁴

Ritualet opløser evangeliet

"Teologien bag ritualet er på kollisionskurs med artiklen om retfærdiggørelse af tro (CA 4). Dernæst bliver det også antinomisme, altså brud med "den nye lydighed" mod Guds bud (CA 6)," uddyber Jens Ole Christensen.

Alle de adspurgte ledere i LM og nærmeste omegn bakker op om den holdning, at ritualet fører til opløsning af selve evangeliet – og dermed ikke er noget, man bare "kan leve med".

"Et brud af den art kan evangeliet ikke trives i, da evangeliet jo altid er bærer af syndstilgivelsen og aldrig af syndstilladelsen," pointerer prædikant i LM Søren Pedersen.

"Fraværet af bibelsk begrundelse er en miskreditering af kristendommens grund-

bog. Derfor er der ganske enkelt ikke tale om kristendom. Det kan have skin af kristendom, men det er det ikke," siger skoleleder Jens Peter Reijkjær, der er formand for LM's landsstyrelse.

Undervisningskonsulent i Indre Mission Carsten Korsholm Poulsen (Sprint) tilføjer en nuancering, idet han siger:

"Jeg vil ikke sige, at enhver, der bruger ritualet eller har denne teologiske holdning, automatisk er uden for frelsen. Man kan godt være kristen, selvom man går ind for ritualet. Men jeg er bekymret for dem. De kan nemt føres så langt ud i tågerne, at de mister kontakten med Gud."

Sagens konsekvenser

Selvom der er bred enighed i LM's bagland om sagens alvor, drages der forskellige konsekvenser af sagen. Hos nogle er det svært at få øje på konsekvenserne. Der er dog langt på vej fælles fodslag mellem de ledere, vi har talt med.

Søren Pedersen siger:

"Vranglærebakterien er skræmmende. Vi skal ikke opsøge eller bruge dem, der bifalder ritualet, som prædikanter, præster, sjælesørgere eller i anden form for åndelig vejledning. Samtidig skal vi forholde os ordentligt til dem som medmennesker, også >

Sprint har hidtil været medlem af folkekirken, men er nu medinitiativtager til en frimenighed. For ham er det planlagte ritual udslagsgivende.

"Man kan ikke have begge holdninger til ritualet i ledelsen; det vil være som ild og vand. For mig er der en ny situation nu," siger han.

selvom det rent følelsesmæssigt kan være svært."

Efterskoleforstander Kristian Andersen udtaler:

"Vi skal i tale og skrift udtrykke vores uenighed på dette punkt. Personligt vil jeg have det rigtig svært ved at tilhøre en sognekirke, hvor præsten vil anvende et bibelstridigt ritual."

Ebbe Kaas henviser til Apologien for Den

augsburske bekendelse, hvor der står:

"Hvis biskopperne lærer i strid med evangeliet, da er lydighed imod dem forbudt, for den sande kirke lyder Gud mere end mennesker."

Som mulige håndteringer nævner Ebbe Kaas, at man kan køre til gudstjeneste hos en bibeltro præst i et andet sogn, eller danne en valg- eller frimenighed, eller selv kalde en i forsamlingen som Ordets forkyn-

der og forvalter af nadveren.

Jens Ole Christensen opfordrer til, at man tydeligt taler imod den lære, der ligger bag ritualet. Samtidig må man bygge lokale menigheder, der ikke er afhængige af falsk forkyndelse og praksis. Hvis man vil være i folkekirken, må man – i hvert fald som præst – nødtvunget acceptere et vist kirkeligt fællesskab i forbindelse med ordinationer, præsteindsættelser, visitatser og evt.

Jens Ole Christensen; Vi kan efter min vurdering kun blive i folkekirken, hvis vi fortsætter med klart at modsige vranglæren.

jubilæer. Dette kan dog kun forsvares, når man har tydeliggjort sin holdning til diverse kontroversspørgsmål.

Mest markant er Birger Reuss Schmidt: "NT formaner os kort og godt til, at vi skal holde os fra vranglærere (Rom 16,17). Det betyder efter min mening, at vi skal modsige dem, at vi ikke skal sætte os under deres prædikestol og heller ikke samarbejde med dem. For mig at se er der ikke sammenhæng mellem ord og handling, hvis man fx som præst deler prædikestol med vranglærere eller bekendtgør deres gudstjenester."

Konsekvens for medlemskab: nej

Blandt dem, der er enige om, at man ikke skal lytte til præster og forkyndere, der legitimerer homoseksuelt samliv, er der langt fra enighed om, hvorvidt det medfører et brud med folkekirken eller ej.

Jens Ole Christensen er ret afklaret om at forblive i folkekirken. Dog ikke uden visse forudsætninger.

"Vi kan efter min vurdering kun blive i folkekirken, hvis vi fortsætter med klart at modsige vranglæren, og hvis vores lokale menigheder i daglig praksis bryder med den falske forkyndelse og praksis. Jeg forsvaret, at det stadig er muligt at have bibeltro menigheder i folkekirken."

Konsekvens for medlemskab: ja

I modsætning hertil er Sprint og Birger Reuss Schmidt afklarede om, at de personligt ikke kan være i folkekirken, til dels med forskellige begrundelser.

Birger Reuss Schmidt meldte sig allerede ud i 1998, så for ham har selve ritualforslaget ikke fået bægeret til at flyde over.

"Ritualforslaget er blot en kulmination på en lang udvikling, som efter al sandsynlighed vil fortsætte. Jeg kan ikke være i samme kirke som de præster og biskopper, der bifalder ritualen. Jeg anerkender, at mange bibeltro præster gør et stort arbejde ..., men bagsiden af medaljen er, at folkekirken hovedstrøm fører den danske befolkning ind i et selvbedrag," siger han.

Han er uforstående over for argumentet om, at ritualen jo ikke er værre end læren om "alles frelse", fornægtelsen af Jesu legemlige opstandelse osv.

"Det er jo ikke noget argument for at blive! Den gradbøjning af det folkekirkelige forfald er livsfarlig for troen, mener jeg. Den herskende teologi i folkekirken er en påvirkningsfaktor, som man ikke skal undervurdere."

Sprint har hidtil været medlem af folkekirken, men er nu medinitiativtager til en frimenighed. For ham er det planlagte ritual

udslagsgivende.

"Man kan ikke have begge holdninger til ritualen i ledelsen; det vil være som ild og vand. For mig er der en ny situation nu. Indtil nu har jeg kunnet sige: 'ja, mange ledere i folkekirken fortolker dens grundlag helt ukristeligt – men selve grundlaget er godt, og det står jeg for!' Men autoriserede ritualer hører for mig at se med til grundlaget, og derfor bortfalder mit argument for at blive, hvis ritualen indføres. Og dermed bortfalder mit medlemskab."

Konsekvens for medlemskab: måske

Selve ritualforslaget er ikke det udslagsgivende for Søren Pedersen. Han ser det derimod i sammenhæng med det generelle skred væk fra Guds ord. På den baggrund er han ikke sikker på, at vejen frem for ham er at blive i folkekirken.

Hidtil har han og mange andre indrettet sig med en dobbeltstruktur, hvor missionshuset var deres egentlige åndelige hjem med naturlige grænser for, hvad og hvem man ville høre. På de betingelser har man kunnet leve med folkekirken.

Men efter Søren Pedersens opfattelse "synger ellipsestrukturen på sidste vers." For mange betyder det, at man fravælger >

Jens Ole Christensen
Generalsekretær i LM

Birger Reuss Schmidt
Frimenighedskonsulent i LM

Søren Pedersen
Prædikant i LM

Jens Peter Rejkjær
Formand for LM's Landsstyrelse

Kristian Andersen
Efterskoleforstander

Ebbe Kaas
Medlem af LM's Landsstyrelse

Carsten Korsholm Poulsen (Sprint)
Undervisningskonsulent i Indre Mission

missionshuset, hvilket han anser som en uheldig udvikling. Desuden er det svært for folk "udefra" og for den opvoksede generation at finde sig til rette i den traditionelle dobbeltstruktur.

Derfor er han åben for, at frimenigheder måske er vejen frem.

Både Ebbe Kaas og Jens Peter Rejkjær er tættere på en udmeldelse af folkekirken end hidtil. De er dog ikke endeligt afklarede.

Jens Peter Rejkjær udtaler sig sådan: "Tidligere har jeg overvejet mit medlemskab, men aldrig så alvorligt som nu. Jeg forstår dem, der siger, at de vil gå til gudstjeneste hos en bibeltro præst i folkekirken, så længe det er muligt. Men jeg er usikker

på, om synspunktet holder for mig personligt. Derfor er jeg ikke helt afklaret i, hvilke konsekvenser jeg selv tager."

"Hvis medlemskab af folkekirken opleves som et samvittighedsproblem, er det ikke godt at handle mod sin samvittighed. Eller hvis medkristne ledes til trosmæssigt fald – da bør man for hensynets skyld træde ud. Det er også en fare for en selv, når der tolereres to syn i kirken. Da sættes Bibelen automatisk ud af kraft som eneste autoritet. At leve i det er farligt og ødelæggende for troen," afslutter Ebbe Kaas.

- 1 Jf. rapporten *Folkekirken og registreret partnerskab*, s.8, som kan læses på http://www.km.dk/fileadmin/share/publikationer/betaenkninger/Rapport_om_folkekirken_og_registreret_partnerskab.pdf
- 2 Alle daværende biskopper skrev i 1997 under på, at homoseksuelt samliv er kristeligt legitimt. Steen Skovsgaard var ikke tiltrådt på det tidspunkt og har siden markeret sig som modstander af ritualerne. Han siger dog i en mail til Budskabet, at han ikke finder sagen kirkesplittende: "Der er i forvejen så stor spændvidde i folkekirken, at vi må kunne leve med og håndtere også denne uenighed". Han ønsker ikke at be- eller afkræfte, om han er enig i udtalelsen fra 1997.
- 3 *Folkekirken og registreret partnerskab*, s.32
- 4 *Folkekirken og registreret partnerskab*, s.7 og s.32

TEMA

”Forslag” til ny trosbekendelse for folkekirken

AF MORTEN KOCK MØLLER, STUD.THEOL.

Vi forsager fundamentalismen, biblicismen, ortodoksien og al deres væsen.

Vi vil ikke afvise eksistensen af en Gud, hvad enten dette ord forstås i betydningen overnaturlig skaber af universet, den religiøse følelse eller noget helt tredje.

Vi tror på eksistensen af den historiske Jesus, som blev korsfæstet under Pontius Pilatus. Vi kan om denne historiske person ikke vide andet end hans blotte eksistens og hans korsfæstelse. Vi vil dog ikke afvise, at denne historiske person har sagt og gjort nogle ting i sit liv. I evangelierne findes der mulige Jesus-ord og -gerninger, som kirkens præster kan bruge som udgangspunkt for foredrag om rent mellem menneskelige forhold i kirken om søndagen.

Vi tror på Tidsånden, den hellige, rummelige kirke, de tolerantes samfund, syndernes tilladelse og vil hverken afvise kødets opstandelse eller reinkarnation. Vi er åbne over for et eventuelt evigt liv.

Amen.

Godt sagt;

Vi forstår kun stykkevis. Og det er årsagen til, at kristne, som med samme nidkærhed søger sandheden, kan komme til forskelligt resultat og derfor være af forskellig mening. Men Paulus byder her, at de ikke af den grund må se ned på eller sætte sig til doms over hinanden, så sandt de ellers er brødre i Kristus

C. O. Rosenius

Godt sagt;

Den billige nåde betyder retfærdiggørelse af synden, men ikke af synderen

Dietrich Bonhoeffer

TEMA

Kirkens rummelighed til debat

INTERVIEW V. OLE SOLGAARD

.....

Er det tilrådeligt at blive i folkekirken? Hvad er alternativet? Er rummelighed et ideal eller et problem? Og hvordan bør vi håndtere det, når vi ikke er enige i de ting? Det er nogle af de spørgsmål, Budskabet har stillet til en håndfuld forkyndere og ledere fra baglandet.

Menneskelig rummelighed – ja tak
Skoleleder Kristian Andersen mener, at enhver kirke bør stræbe efter menneskelig rummelighed. Men det betyder ikke, at teologien skal indrette sig efter de mennesker, der er i kirken.

”Jesus var fantastisk til at rumme mennesker, men det betød ikke, at han ændrede sit budskab. En kirke, der ændrer sin teologi i forsøget på at være rummelig, vil med ti-

den dø,” siger Kristian Andersen, der også er prædikant i LM og med i Tarm Frimenighed.

Folkekirken rummelighed fører vild

Skoleleder Ebbe Kaas, der er medlem af LM’s landsstyrelse, siger uden omsvøb, at han har ændret syn på rummeligheden.

Han har tidligere argumenteret i forlængelse af Ludvig Hope og til dels Grundtvig. Dermed har han set på folkekirken som ”statens religionsvæsen”, altså en verdslig ramme, hvori der kan være plads til den kristne menighed.

”Men den opfattelse holder ikke længere. Forudsætningen er ikke længere til stede. Da Hope og Grundtvig udtalte sig, var der større homogenitet i kirken. Rummelighed

giver kun mening, når der er en vis respekt for Guds ord,” forklarer Ebbe Kaas.

”Nu rummer ’rammen’ så meget, at den fører alt for mange vild. De ukristelige ting, der er plads til i den folkekirkelige ramme i dag, vil vildlede flere, end der er mulighed for at påvirke i positiv retning inden for rammen,” er han kommet frem til.

Grænsepæle for rummeligheden

I enhver form for menighed må man forholde sig til *rummelighed*.

Generalsekretær i LM Jens Ole Christensen finder det nærmest umuligt at have et konsekvent syn på rummeligheden uden selvmodsigelser.

Konsekvent tænkning findes ganske vist i de få konfessionelle kirker, der kræver total enighed i alt, eller i det ”firkantede” grundt-

Ebbe Kaas; De ukristelige ting, der er plads til i den folkekirkelige ramme i dag, vil vildlede flere, end der er mulighed for at påvirke i positiv retning inden for rammen.

vigske syn på folkekirken som en rent borgerlig ramme, eller i den ubekymrede tværkirkelighed, siger han. Men han anser ingen af disse muligheder som "forsvarlige i den virkelige verden."

"Som jeg ser det, kommer man ikke uden om et vist skøn – måske også et situationsbestemt skøn. I ordningsspørgsmål bør der være langt større rummelighed, end der faktisk er. I lærespørgsmål bør Bibelens og bekendelsens grænser derimod tages langt mere alvorligt. Som rummeligheden praktiseres i folkekirken i dag, er den et kæmpe problem," siger han.

"Personligt kan jeg leve med en vis uklarhed (fx i synet på tusindårsriget), så længe Skriftens autoritet respekteres. Og jeg kan bedre leve med en uklarhed i tjenstedelingsspørgsmål, end med en uenighed om det 6. bud eller frelsesvejen," uddyber Jens Ole Christensen i sit forsøg på at sætte aktuelle grænsepæle.

Frimenigheder som alternativ

Men hvilke alternativer er der, hvis man ikke længere finder det tilrådeligt at blive i folkekirken?

Dertil siger Kristian Andersen:

"Jeg er glad for, at der allerede for 13 år siden blev åbnet for frimenigheder i LM.

På det tidspunkt var mange usikre på, om der ville være et behov, og om det kunne fungere. Begge dele har vist sig at være tilfældet."

Han bakkes op af Birger Reuss Schmidt: "For LM'ere er LM-frimenigheder en naturlig vej frem lige nu. De giver mulighed for at fastholde fællesskabet i LM her og nu. Tilsvarende modeller vil det i nogen grad også være muligt at danne uden for LM."

Samtidig erkender frimenighedskonsulenten kompleksiteten:

"Der er ingen lette løsninger. Jeg må erkende, at vi vurderer forholdet til folkekirken meget forskelligt. Her og nu synes jeg derfor, det er ønskeligt at bruge de modeller, der skaber mindst mulig splittelse mellem mennesker, der står på samme teologiske grundlag," siger Birger Reuss Schmidt.

Alle de ledere, Budskabet har talt med, anser frimenigheder som en mulighed – men vel at mærke ikke en problemfri mulighed. Prædikant i LM Søren Pedersen påpeger således:

"Hovedproblemet i menighederne er altid de mennesker, der hører til i dem ... Derfor er det vigtigt med en forkyndelse og sakramentforvaltning, der både dæmper op for uvæsenets påvirkning, og som fremmer det sande og sunde åndelige liv."

"Det er også vigtigt, at frimenighederne ser sig som en del af en større sammenhæng. Der skal være troværdighed i forhold til offentlige myndigheder. En frimenighed kan let fremstå som en sekterisk gruppe. Derfor er det vigtigt med en åbenhed over for ens nærmiljø – både som enkeltpersoner og som menighed," understreger Søren Pedersen.

Ebbe Kaas efterlyser i øvrigt nogle flere klassiske gudstjenesteelementer hos frimenighederne.

"En gudstjeneste skal gerne tale til flere sanser. Vi har behov for ritualer, liturgi, bøn på knæ osv. Mange af LM's frimenigheder er desværre historieløse, og vi skal passe på, at vi ikke smider alt det kirkelige arvegods overbord," siger han.

Drømmen om en ny kirke

Flere peger på, at det mest ideelle ville være en helt ny evangelisk-luthersk kirke, der kunne samle en mangfoldighed af mennesker, og som kunne fremstå med en tydelig teologisk profil.

Den mulighed opleves dog mest som en – i øjeblikket – urealistisk drøm.

"... men en dejlig drøm. En tydelig frikirke med en bredde og et brand udadtil, som blev kendt i hele Danmark som et sundt alternativ til folkekirken – Yes!" siger under-

Enhver kirke bør stræbe efter menneskelig rummelighed. Men det betyder ikke, at teologien skal indrette sig efter de mennesker, der er i kirken. En kirke, der ændrer sin teologi i forsøget på at være rummelig, vil med tiden dø, mener Kristian Andersen.

visningskonsulent i Indre Mission Carsten Korsholm Poulsen (Sprint).

Han vurderer det mere oplagt at satse på et netværk af frimenigheder – både i og uden for LM.

”Vi må forene os, så langt vi kan, samtidig med at vi respekterer hinandens særpræg. Hvis det så lykkes over forventning, kan det måske blive til den samlende frikirke med tiden,” udtaler Sprint.

Overvejer trossamfund

Som noget helt nyt overvejer LM’s landsstyrelse i øjeblikket et forslag om at oprette et *trossamfund*. Det kunne være en mulighed for dem, der bor steder, hvor der ikke er mulighed for at oprette frimenighed, eller for dem, der ikke ønsker at bryde ud af en lokal LM-kreds, men har brug for et alterna-

tiv til Folkekirken i forbindelse med ”kirkelige handlinger”.

”Om det er en farbar vej, ved vi ikke, men vi undersøger mulighederne, så der melder sig ud af folkekirken, får et alternativ mere. Det kunne også hjælpe de frimenigheder, der ikke har vielsesmyndighed. Men der er både åndelige og praktiske spørgsmål, vi skal have drøftet indgående, inden det måske bliver en mulighed,” siger LM’s landsformand Jens Peter Rejkjær.

Bliver i sognemenighed

Jens Ole Christensen ser store problemer i folkekirkens rummelighed og forfald. Men missionsmulighederne og ansvaret for andre i de bibeltro sognemenigheder er for ham så store, at han faktisk ville have samvittighedsproblemer med at forlade

folkekirken.

Han forklarer, hvordan han selv vil forholde sig:

”Jeg ønsker at holde fast ved min sognekirke, så længe det kan forsvares bibelsk. Hvis det ikke er muligt, vil jeg nok forsøge mig med en valgmenighed først. Jeg har ikke de samme problemer med biskoppeligt tilsyn, som en del andre har. Jeg tror også, at valgmenigheder lettere kan holde sammen på bibeltro mennesker, og at de i højere grad lader sig forpligte på kirkens helhed. Endelig vil valgmenigheder typisk foretage de nødvendige formforandringer i et mere besindigt tempo, end frimenigheder kan være fristet til,” hævder Jens Ole Christensen.

Enighed i ny menighed?

Hvis man danner et alternativ til folkekir-

Birger Reuss Schmidt; Vi er i en brydningstid, hvor det er vigtigt, at vi både lytter til dem, der drager andre konsekvenser end os selv, og at vi også selv tør sige vores mening.

ken, fx en frimenighed, opstår der mange nye situationer, som man skal finde en kurs i. Uenighed og kompromis er ikke et overstået kapitel. Hvor meget bør man så være enige om i en ny menighed, hvis man hverken skal blive for bred eller for snæver?

”Det må være spørgsmålet til 48.000 kr. Man skal i hvert fald ikke tro, at man slipper for de vanskelige skøn,” kommer det spontant fra Jens Ole Christensen.

Kristian Andersen understreger, at menighedens grundlag og formål må være klart defineret, og at der skal være plads til forskellige menneskers tanker og meninger om, hvordan man gør tingene. Og så tilføjer han:

”Fordelen ved at være frimenighed under en eksisterende organisation (fx LM) er, at man minimerer risikoen for, at markante enkeltpersoners meninger kommer til at danne grundlag for, hvad og hvordan en menighed skal være.”

Ebbe Kaas beskriver dilemmaet sådan: ”Nogle er meget lokale i deres tænkning, og så må der sluges nogle kameler for at holde sammen på den lokale menighed. Andre er mere til en ’overbevisningsmenighed’. Så det bliver ikke let. Der skal virkelig læses noget i Romerbrevet 14 ..., så vi ikke ser ned på andre kristne, der skønner ander-

ledes. Men det er afgørende at være klar på sit bibelsyn og bekendelsesgrundlag.”

Kommunikation og respekt

Forskellig stillingtagen til folkekirken kan blive sprængstof med risiko for splid mange steder. Kan det lade sig gøre, at man hver især følger sin overbevisning og samtidig undgår splittelser?

Alle de ledere, Budskabet har talt med, fremhæver betydningen af god kommunikation og gensidig respekt, men er også klar over, at det er umuligt at undgå spændinger.

”Hvis delingen kan foregå i gensidig respekt og kærlighed og følges op med, at man mødes til forskellige samlinger, så er det vist det ideelle,” siger Sprint, der selv har tænkt sig at få sit nye gudstjenestefællesskab i en frimenighed (i et missionshus) og fortsat komme til de sædvanlige møder i missionshuset.

Søren Pedersen betoner, at bibeltro kristne må stå sammen i kampen for den sunde lære og i kampen mod vranglæren – også selvom man organiserer sig forskelligt. Med den fælles nød som forudsætning vil det skabe accept af, at alle ikke drager samme konsekvenser, mener han.

Når det drejer sig om vielse af homosek-

suelle, advarer han om, at *konsekvensdragningen* af den sag *kan* have flere elementer af splittelse i sig, end selve *sagen*.

”Derfor må vi tale og handle med ydmyghed og respekt over for andres valg. Vi skal ikke nødvendigvis forstå hinanden. Men den enkelte må have ret til at praktisere sit valg med frimodighed. Kommer konsekvensdragningen til at splitte det bibeltro kristenfolk i Danmark, så har vielsesritualet ikke bare ødelagt det for de homofile, men for hele Guds folk,” formaner Søren Pedersen.

Birger Reuss Schmidt er klar over, at frimenigheder giver nye udfordringer, men kan ikke overskue, hvordan tingene ser ud om fem år.

”Det vigtigste lige nu er at holde fast i samtalen. Så kan det være, at der i løbet af en overskuelig tid opstår nye muligheder. Vi er i en brydningstid, hvor det er vigtigt, at vi både lytter til dem, der drager andre konsekvenser end os selv, og at vi også selv tør sige vores mening. Vi har ikke brug for tabuer, men derimod for, at vi sammen finder Guds vej frem.”

”Jesus sørger for sin hjord. Det gør han også i fremtiden. Og derfor er den største udfordring for os at følge ham!” siger Birger Reuss Schmidt.

TEMA

Pejlemærker i den kirkelige krise

AF OLE SOLGAARD

.....

Hvad er det, der forener os som kristne? Og hvad er det, der skiller os ad? Er frimenighedsdannelse udtryk for en splittelse i forhold til dem, der bliver i folkekirken? Hvilke udfordringer står vi over for i en kirkelig opbrudstid? Her kommer nogle bud.

1. Evangeliet samler og adskiller

I kirkelig sammenhæng er der en del uenigheder. Det gælder både former, strukturer og teologi. Det kan være fristende at lade organiseringsform og stil være det, der samler – og adskiller – os. Og så forsvinder fokus fra det, der virkelig bør samle – og ad-

skille – os: evangeliet.

Den tro, "der én gang for alle er overdraget de hellige" (Jud 3), samler os. Den vil vi kæmpe for, bygge på, leve af og udbrede i verden omkring os. Med Bibelen som fundament og med Kristus i centrum holdes vi sammen af evangeliet (Efs 2,20f).

Vi bør ikke danne "partier" med dem, der er tilhængere af en bestemt musikstil, organiseringsform eller favoritprædikant, jf. Første Korintherbrev 1,10ff. Et bestemt syn på, hvorvidt bibeltro lutherske danskere fortsat bør organisere sig i folkekirken eller ej, hører ikke med til det kirkelige fundament, som vi behøver at være enige om. Derfor må det heller ikke blive det, der forener os – mod den fælles "fjende"; dem, der mener noget andet om den sag.

2. Den kristne enhed er på én gang både bred og snæver

Ånden har skabt enhed mellem alle, der tror på Jesus. Vi er forbundet. Og vi skal stræbe efter at fastholde den enhed (Efs 4,3).

Kristelig enhed går på tværs af ydre skel, tid og kultur. Derfor kan der sagtens være enhed mellem kristne, der organiserer sig forskelligt, fx mellem dem, der er medlem af folkekirken og dem, der ikke er. Så *bred* er enheden. Derfor må vi bestræbe os på at udfolde sammenholdet mellem dem, der har fælles tro og teologi – på tværs af organisatoriske skel.

Modsat er der ikke nødvendigvis enhed mellem mennesker inden for samme kirkeorganisation. Hvis vi ikke er fælles om

Kirken som organisation; Fælles rammer er ikke ensbetydende med enhed i troen.

”én Herre, én tro, én dåb” (Efs 4,6), og hvis vi ikke bygger på Bibelen som vores fælles fundament, så er der slet ikke tale om kristen enhed. Så *snæver* er enheden.

Dermed er det tydeligt, at den kirkelige enhed i folkekirken for længst er brudt. Folkekirken rummer i virkeligheden flere religioner. Fælles rammer er ikke ensbetydende med enhed i troen.

3. Ubibelsk lære og etik skal forhindres i Guds menighed

Bibelen advarer os entydigt mod falsk lære, fordi dens virkning er som surdej (1 Kor 5,6f; Gal 5,9). Den gennemsyrrer alle, der er under dens påvirkning.

”Jeg formaner jer, brødre, til at holde øje med dem, der i modstrid med den lære, I har taget imod, skaber splittelse og fører andre til fald. Hold jer fra dem!” (Rom 16,17).

Nu skal man være forsigtig med at stemple alt det, der ikke harmonerer med ens egen bibelforståelse, som vranglære. Her er der brug for ydmyghed. Nogle spørgsmål må vi leve med, at vi ser forskelligt på, hvis vi ellers bygger på en fælles evangelisk tro og ønsker at bøje os for Guds ord (se fx Fil 3,15f).

Men når det handler om den grundlæggende forståelse af frelse, tro og lydighed mod Kristus, skal der ikke tolereres nogen lære, der er ubibelsk. Hvor vi har mulighed for det, må vi forhindre vranglæren i at udfolde sig i vores menighed. Hvis vi ikke har mulighed for det, må vi flytte os selv, så vi ikke er under dens indflydelse.

Hvis man stiltiende accepterer synd og vildledende lære i menigheden, gør man sig medskyldig i den (Åb 2,14. 18,4; 1 Kor 5,1f). I GT opfordres israelitterne til at ”udrydde det onde af deres midte”. *Princippet* deri anvendes i NT på menighederne, der ikke må se igennem fingre med ubibelsk lære og praksis (fx 1 Kor 5,9-13; 2 Kor 6,17). Ikke forstået som dødsstraf, men som kirketugt – med omvendelse som mål.

Homoseksuelt samliv harmonerer ikke med kristen *etik*. Legaliseringen rører desuden ved den centrale forståelse af selve *evangeliet*, idet synd kaldes ”kærlighed”, og dermed består frelsen ikke i *syndsforladelse og nyt liv*, men i *bekræftelse af det levede liv* (se 1 Kor 6,9-11). Dermed er tanken bag det nye ritualforslag i en så alvorlig kategori, at den må kaldes vranglære.

Angående ritualforslaget er det en skærpende omstændighed, at man ikke ”blot” accepterer en syndig livsstil, men man *for-*

maliserer den, hvorved den bagvedliggende lære bliver en del af folkekirkens officielle teologi.

4. Den sunde lære er det bedste værn mod den falske lære

Vi må se vranglærens farer i øjnene og tage dem dødsens alvorligt. Og så skal vi ellers rette fokus på den sunde lære. Dér er der brød at leve af. Og dér ligger både den defensive og offensive dynamit (Jud 3f. 18-20).

Det handler om at værne om et sundt liv som kristen. Den sunde lære er forankret i Kristus, formidler evangeliets glæde og forpligter til et liv i efterfølgelse (se fx 1 Tim 4,6f; Tit 1,9. 2,8).

Da Kong Josija ville udrydde afgudsdyrkelsen i sin tid, er det bemærkelsesværdigt, at oplæringen i og genopdagelsen af Guds ord spillede en afgørende rolle (2 Kong 23; 2 Krøn 34). Sådan må Guds ord – både som lov og som evangelium – også slippes løs i vores tid.

5. Frisind og frihed i Kristus medfører ikke tolerance af vranglære

Mennesker er på mange måder forskellige – og skal have frihed til at være det. Frihed >

Åndsfrihed i kirken; Betyder ikke frihed for enhver ånd, men derimod frihed i *Ånden*.

i Kristus rimer ikke på tvang og ensretning. Derfor må der i en menighed være plads til forskellige personlige holdninger på mange områder.

Vi hylder generelt åndsfriheden i det danske samfund. Der skal være plads til kristne, ateister og muslimer. Alle bør have de samme rettigheder og har ret til at ytre sig. Og det er fint.

I menigheden skal både ateister, muslimer, farisæere og alle mulige andre syndere også mødes med åben favn (Luk 15,1ff). Men det medfører ikke nødvendigvis "ytringsfrihed" i forkyndelsen eller i legalisering af en hvilken som helst livsførelse (Tit 3,10).

I den forstand bør der ikke være åndsfrihed i kirken. Her skal der ikke være plads til forskellige ånder, men kun én ånd. Guds ord sætter altså rammerne for rummeligheden i kirkelig sammenhæng.

Nogle hævder, at hvis man eksempelvis vil have ret til at nægte at velsigne homoseksuelle parforhold, så må man også give "modparten" frihed til netop at velsigne dem. Jo, på samfundsplan må vi acceptere og give frihed til, at mennesker har et personligt ansvar, som de må forvalte efter deres overbevisning. Men i kirkelig sammenhæng skal der hverken være tolerance eller

åndsfrihed i forhold til den lære og praksis, der er en modsigelse af fundamentet. Der skal kun være plads til "én Herre, én Ånd, én tro, én dåb" (Efs 4,3-6).

Sagt med andre ord: Nej tak til åndsfrihed i kirken – i betydningen 'frihed for enhver ånd'. Ja tak til åndsfrihed i kirken – i betydningen 'frihed i *Ånden*'.

6. Folkekirken som organisation er en menneskelig konstruktion, der kan være en ramme for Kristi kirke, men ikke nødvendigvis til enhver tid

Kirken i *egentlig* forstand er mennesker, der er døbt og tror på Jesus (Mat 16,18; Efs 2,20-22 m.fl.). Den kirke er skabt af Gud.

Kirken i *ydre* forstand er den forsamling, der mødes om en sand forkyndelse af evangeliet og brug af sakramenterne (ApG 2,42. 9,31 m.fl.).

Hvilken ramme eller struktur, denne kirke samles i, kan variere over tid og sted. Den ydre ramme – hvad enten den kaldes *folkekirke*, *frimenighed*, *missionsforening* eller noget andet – er ikke på samme måde skabt af Gud. Folkekirken (og missionsforeningerne) har for mange været en god ramme for menighedslivet i mange år, men

er det ikke nødvendigvis i al fremtid.

At danne en ny *struktur* uden for folkekirken er ikke nødvendigvis et brud med den *kirke*, vi tilhører, som nogle hævder. Vi tilhører først og fremmest Kristi Kirke. Og vi vedkender os tilhørsforholdet til den evangelisk-lutherske kirke, som er dér, hvor de hellige mødes om en sand forkyndelse og sakramentforvaltning – i overensstemmelse med Bibelen og bekendelsen. Uanset om rammen hedder *folkekirke* eller ej.

7. Der findes ikke én bestemt ramme for menighedslivet, der er den eneste rigtige

Der er ikke bibelsk belæg for at hævde, at det eneste rigtige for en evangelisk-luthersk dansker er at være medlem af folkekirken. Der er heller ikke belæg for at hævde, at det under alle omstændigheder er forkert at være medlem af folkekirken.

På den ene side er vi forpligtet til at holde os fra ubibelsk forkyndelse, og til at værne om menighedens hellighed (fx 1 Kor 5,1-13). Disse formaninger må tages alvorligt. Men det kan være yderst svært at praktisere i folkekirken. Hvordan kan man i praksis "bekæmpe" fx sin overordnede biskops vranglære?

Ole Solgaard, f. 1969

Læreruddannet 1994

Redaktør af Budskabet og journalist på Tro & Mission

Prædikant i LM

På den anden side er der ingen bibelske opfordringer til at bryde ud af den ramme, man er sat i. Der er eksempler på menigheder, der eksisterer side om side med vantrø og ugudelighed – inden for samme ydre ramme (fx Åb 2-3). Der kaldes til omvendelse og brud med det forkerte, men ikke nødvendigvis brud med den ydre ramme.

En af vanskelighederne ved at sammenligne folkekirken med NT's forskrifter er, at folkekirken er en landsdækkende kirkestruktur, der omfatter mange lokale enkeltmenigheder. NT forholder sig kun til lokale menigheder. Spørgsmålet er så, hvordan man applicerer NT's formaninger på denne "meta-kirke", hvis man ellers lokalt indretter sig efter Guds ord.

8. Vi må ikke dømmе eller foragte de kristne, der skønner anderledes om den ydre kirkelige organisering

Det er ikke i sig selv forkert at vælge en bestemt menighedsform fra eller til, jf. pejlemærke 7. Derfor må vi ikke dømmе eller se ned på de medkristne, der drager andre konsekvenser af det folkekirkelige forfald, end vi selv gør (Rom 14,3).

De, der vælger at blive i folkekirken, må ikke lade sig irritere over "nærtagenheden"

hos dem, der forlader folkekirken – og dermed begynde at ringeagte dem.

De, der vælger at forlade folkekirken, må ikke dømmе dem, der bliver i folkekirken, som værende dårligere kristne af den grund.

Enhver må følge sin samvittighed og stå til regnskab over for Gud (Rom 14,10-12).

9. Vi må følge Kristus i stedet for at føre 'kødelig' kamp

Kristus er kirkens Herre, og han har lovet, at "dødsrigets porte ikke skal få magt over hans kirke" (Mat 16,18). Vi må bøje os for hans almagt og vores egen afmagt i den kirkelige krise. Og vi må bekende vores trang til at kæmpe i egen kraft og med andre motiver end kærlighed til Kristus og hans kirke (Åb 2,1-7) – uanset om vi går ind for folkekirke, frimenighed eller noget helt tredje.

Selvretfærdighed og gloriepudsning over, at "vi har valgt den rigtige løsning", er en fare alle. Den er måske mest nærliggende for frimenighedsfolk. Men den er også meget reel for folkekirkfolk, der kan tænke: "godt, at vi ikke er ligeså selvretfærdige som de andre"!

Tilpasning til folkestemningen og legi-

timering af synd og vranglære er også en fare. Den er måske mest nærliggende for folkekirkfolk. Men den er også reel for frimenighedsfolk, der – i lettelse over at slippe for det ydre pres i folkekirken – kan blive eftergivende indadtil, når nogen fra menighedens midte lancerer en tvivlsom lære eller praksis.

Vi kan ikke redde kirken fra forfald. Men vores handlinger og valg er ikke uden betydning. Vi må se vores liv i relation til Jesus. Vi er kaldet til et liv med Jesus, hvor vi frimodigt må følge i hans fodspor.

10. Husk missionsperspektivet – midt i kirkekampen

En menighed må aldrig have nok i sig selv, men er på vej ud med frelsens evangelium og omsorg for andre.

Et engagement i sognekirken giver måske en større kontaktflade, men spørgsmålet er, om kontakten omsættes i et kristent vidnesbyrd og et møde med et ufortyndet evangelium. Som frimenighedsmedlem skal der måske sættes ekstra på åbenhed og kontakt udadtil. Til gengæld er der store muligheder for en tydelig formidling af evangeliet, hvis man udnytter de relationer, man har i sin hverdag. ➤

Inge Bøgel Lassen, f. 1953
Læreruddannet 1980, PD i Dansk 2001
Ansæt på Filipsskolen, Aalborg siden 1984
Forfatter

.....

Kirkehistorisk set har der før været mørke perioder, hvor Gud greb helt uventet ind med vækkelse og fornyelse. Det kan ske igen – måske i vores tid. Men det er ikke et argument hverken for eller imod at blive i folkekirken. Hvis Gud vil velsigne os med en ny folkelig vækkelse, er han ikke afhængig af, om det foregår inden for eller uden for folkekirken ramme.

Kirkekamp og mission er ikke hinandens modsætninger. At gå på kompromis med Guds ord kan aldrig forsvares med henvisning til de muligheder for mission, man forestiller sig at få ved det. Tværtimod må der kæmpes for at bevare evangeliet uforfalsket, så det netop er *evangeliet*, der bringes videre (Gal 1,7ff).

Uanset menighedsform er der en stor udfordring til mission – både i Danmark og udlandet, så Guds rige kan vokse og udbredes.

STYKKEVIS ERKENDER JEG

AF INGE BØGEL LASSEN

.....

Stykkevis erkender jeg
Som brikker i et puslespil
Som i et spejl
I en gåde

At jeg må hvile
Fordi alt er gjort

At stenene vil råbe
Hvis jeg tier

At vi skal arbejde
Så længe det er dag

At der kommer en nat
Hvor ingen kan arbejde

Når korsets gåde åbenbares
Når hver brik falder på plads
Da skal jeg kende fuldt ud
Ligesom jeg selv er kendt fuldt ud

FOR TROEN

KUN ET UNDER REDDER DEN RELIGIØSE

EN PRÆDIKEN OVER JOHANNESEVANGELIET 3,1-15

AF HENRIK HØJLUND

.....

Nikodemus får ikke umiddelbart en logisk reaktion på sin første henvendelse. Det er en underlig måde, Jesus går i dialog med ham på. Ikke fordi Nikodemus stiller et spørgsmål, men indirekte ligger der jo et spørgsmål i hans høflige henvendelse. Men noget svar får han ikke umiddelbart.

Det virkelige behov

Det leder mig hen på, at Kirken og de kristne ikke altid bare skal give mennesker det, de vil have. For så får de ikke det, de har brug for. Det er ikke kirkens første opgave altid at svare på menneskers spørgsmål og umiddelbare behov. Det er kirkens opgave at lytte sig ind til menneskers behov *bag* det, de giver udtryk for.

For enhver kristen og for kirken som helhed gælder Magnus Malms udtalelse:

"Et andet og ofte glemt aspekt af en tjeners arbejde er, at han ikke skal styres af ønskerne og behovene hos dem, han tjener, men af sin Herres vilje. Det betyder, at en Herrens tjener må være fri for menneskefrygt og for behovet for at blive populær og værdsat, hvis han skal kunne se og møde de virkelige behov – og ikke blot dem, der ligger på overfladen".

Vi skal vove at skære igennem ind til det, der er menneskers virkelige behov, ligesom Jesus gør. Han går så mærkeligt lige på over for Nikodemus, der kommer med en høflig indledningsfrase, hvortil Jesus bare svarer: "Sandelig, sandelig siger jeg dig, den der ikke bliver født på ny kommer ikke ind i Guds rige" (v.3).

Nikodemus får altså et svar, men egentlig først, da Jesus siger: "Ingen er steget op til himlen undtagen den, der steg ned fra himlen, Menneskesønnen" (v.13). Måske lidt tåget snak, hvis ikke man vidste, at han omtalte sig selv.

Nikodemus tiltaler Jesus som Rabbi, en læremester, der må være kommet fra Gud på en eller anden måde, siden han kan gøre så store undere. Nu får han pludselig slået fast, at Jesus er mere end det: "Ingen er steget op til himlen undtagen den der steg ned fra himlen, Menneskesønnen". Det er noget mere radikalt end det, Nikodemus lagde op til.

Manden, der blev en slange

Vi kan både som troende og ikke-troende ret ubesværet sige ja til Jesus som trøster, te-

Kirken siger; Menneskets problem er meget mere radikalt, end at det kan løses med meditation, moral og mere medmenneskelighed.

rapeut, livsvejleder, skytsengel, god at have ved hånden i en kneben situation, moralsk forbillede, livsstilsguru, åndelig vejleder gennem livets komplicerede valg osv. Lidt på samme måde, som Nikodemus taltale Jesus med Rabbi og guddommelig læremester.

Men han er mere. Han er steget ned fra Himlen, fra Guds verden, fra enheden med Gud. Han kommer fra Guds virkelighed og stiger ned som Gud.

Og så bliver han "ophøjet", siger han umiddelbart efter. Han skal ophøjes på en stang, som kobberslangen blev det i ørkenen. Så alle "slangebidte" kan se ham, der selv blev som en slange.

I salme 22, som Jesus citerer fra korset, forekommer sætningen "jeg er en orm, ikke en mand", eller "jeg er en slange, ikke en mand", som det også kan oversættes. Det er vældig radikalt, at Jesus omtaler sig selv som slange. Paulus beskriver det på denne måde: "Ham, der ikke kendte til synd, har Gud gjort til synd for os"(2 Kor 5). Den syndfrie blev gjort til synd. Ham, der var en mand, blev gjort til en slange.

Mere end moralsk terapi

Der er en radikalitet til stede her. Langt mere end religiøs, moralsk terapi eller livsforbedring.

Når man færdes ude i verden – fx i Nepal, hvor jeg lige har været – møder man en masse religiøsitet, gode mennesker og smukke skikke, sågar ikke-religiøse, som vil det samme. Vi besøgte det, vi troede var et kloster, men som viste sig at være et fuldstændigt ikke-religiøst meditationscenter med flinke mennesker, som opholdt sig der af én grund: at skabe lykke og indre velvære.

Man kan få den tanke, om al den religiøsitet og ikke-religiøsitet, man kan møde rundt i verden og i Danmark, ikke bare går ud på det samme?

Jo, hvis det drejede sig om indre velvære og måske endda næstekærlighed. Og det er, hvad mennesker gerne vil have. Kirken kunne få stor kredit på det, meget stor velvilje, meget stor sympati. Men så kommer kirken alligevel med noget helt andet, med synd og kors og opstandelse. Med et ufatteligt radikalt vendepunkt.

Kirken siger: Menneskets problem er meget mere radikalt, end at det kan løses med meditation, moral og mere medmenneskelighed. Vi er slangebidte, som folket i ørkenen. Vi har brug for langt stærkere medicin. Ja, medicin kan slet ikke gøre det. Det drejer sig om nyt liv. En operation kan ikke gøre det; det drejer sig om en ny fødsel.

Et kors – og en vittighed

I centrum af kristendommen står der et kors. Vi kommer ikke uden om dette radikale omdrejningspunkt, dette krydsfelt, denne korsvej. Det er omdrejningspunktet, som det hele drejer om. Alt bliver vendt rundt.

Paulus udtrykker det sådan: "Jøder kræver tegn, og grækere søger visdom, men vi prædiker Kristus som korsfæstet, en forargelse for jøder og en dårskab for hedninger" (1 Kor 1,22f).

Den kendsgerning får ham til at udbrude: "Dog, hvad jeg havde af fortjeneste, det regner jeg nu på grund af Kristus for tab. Ja, jeg regner så vist alt for tab på grund af det langt større at kende Kristus Jesus, min Herre. På grund af ham har jeg tabt det alt sammen, og jeg regner det for skarn" (Fil 3,7f).

De fleste vittigheder om det at stå hos Skt. Peter ved Himlens port er ret dårlige efter min mening, men jeg hørte én, der var god.

Den handler om Hr. Hansen, der møder Skt. Peter, der forklarer ham: Vi har indført et pointsystem. For at komme ind, skal du samle 100 points. Fortæl mig, hvad du har foretaget dig i livet, og så tildeler jeg dig points efter tariffen." Hr. Hansen tænker sig lidt om – og siger så: "Jeg var gift i 50 år

Henrik Højlund, f. 1956

Cand.theol. 1987

Sognepræst i Løsning og Korning

Formand for Evangelisk Luthersk Netværk

og har aldrig været min kone utro, ikke engang i tankerne". "Fantastisk. Det giver ikke mindre end tre points," siger Skt. Peter. "Tre points! Nå ja, så har jeg været en trofast kirkegænger så længe, jeg kan huske. Jeg har givet rigeligt ved indsamlingerne og med glæde. Faktisk var jeg en af menighedens faste støtter". "Glimrende. Det er et helt point værd". "Nå, og så har jeg været aktiv i Kirkens Korshær. Jeg var frivillig i 'Jul i Fællesskab'. Jeg har været besøgsven for Røde Kors". "Javel. Det giver så et point mere". "Altså, hvis det er alt, hvad det er værd, så kan jeg kun sige: 'Gud være mig arme synder nådig!'" "Det er rigtigt," svarede Skt. Peter, "værså at komme indenfor".

Taknemmelig for radikaliteten

Denne flade vittighed udtrykker den samme radikalitet, som kommer til udtryk i talen om en ny fødsel. "Den, der ikke bliver født af vand og Ånd, kan ikke komme ind i Guds rige," siger Jesus.

Det er radikalt. Det er tro som en ny fødsel, som et helt nyt liv.

Da jeg var præst i Nordnorge, brugte jeg

jævnligt en dåbssalme fra den norske salmebog, skrevet af Peter Dass. Salmen vakte vedvarende protester fra menigheden. Det skyldtes følgende linje: "Barnet i sin moder mangler Himlens goder, men ved dåben bli'r enhver en Jesu Kristi broder".

"Barnet i sin moder mangler Himlens goder" – den var for grov for en god menighed af normaltroende kristne! At det skulle stå så galt til med mennesket i bred almindelighed. Det var alligevel for meget. Det forstyrrede i den grad den religiøse fornemelse, hvis hud vi alle har en rem af.

Den religiøsitet, der fortæller os, at nok er der forskel på kristen og ikke-kristen, men vi er vel alle menneske først – og kristen så, som det hedder i dette grundtvigske land. Det kristelige i forlængelse af det menneskelige, det kristelige som udvikling af det menneskelige, som forfinelse og forbedring af det menneskelige, ikke sandt.

Nej, det er ikke sandt – ifølge Jesus, Peter Dass, Paulus og Luther. Paulus kunne især sætte det på spidsen, når han beskriver ethvert menneske i sin naturlige tilstand: "Der er ingen retfærdig, ikke en eneste.

Der er ingen forstandig, ingen, der søger Gud. De er alle kommet på afveje, alle er fordærvede; ingen gør godt, ikke en eneste" (Rom 3,10ff).

Rolig nu, Paulus – "ingen, der søger Gud ...". Strammer du den ikke lige rigeligt? Jo, set fra neden, fra gulvhøjde, fra det menneskelige, så er det nemt at få øje på en masse religiøsitet. Det havde Paulus såmænd også øje for, fx i Athen. Men den går ikke som første trin op ad stigen til Gud, heller ikke som både tredje og syvende trin – menneskets egen fromme gudssøgen. Nej.

Og heldigvis for det. For så er der håb, når vi selv i vores inderligste stunder opdager, at vi søger os selv mindst ligeså meget, som vi søger Gud. Når vi netop i vores frommeste øjeblikke tager os selv i at smage selvglade på fromheden. Ja, så er det, at man kan blive så taknemmelig for radikaliteten. Det hele er et fødselsunder. Frelsen kommer ikke fra mig selv. Den er og bliver et fødselsunder fra først til sidst.

Prædikenen er holdt i Korning kirke d. 19. juni 2011

HORISONT

Spalten, hvor redaktionens medlemmer vil forsøge at sætte aktuelle og principielle forhold ind i en større sammenhæng.

Spalten vil også indeholde passager fra den kirkelige debat og klip fra forskellige blade og aviser.

Nytårstanker

Blandt meget andet er nytår tid for eftertanke. Sådan er det for mig og sikkert for mange af jer: Hvor er vi, og hvor er vi på vej hen?

På mange måder er det krisetid lige nu: Kirkeligt er der krise, ikke mindst med sagen om vielse for homoseksuelle. Internt i LM, hvor både 2010 og 2011 har været meget udfordrende år (ikke mindst økonomisk), er der krise.

Og også åndeligt er vi i krise. Jeg kan godt føle, at vi har nået punktet, hvor vi for alvor krydser op mod vinden: Det er næppe de ydre kriser, der er de tungeste; men følelsen af, at vores egne hjerter slår i takt med sekulariseringen, er værre.

Den almindelige ledelsesvisdom i krisetider er, at nu skal lederne træde i karakter og sætte tydelige visioner og skabe "en ny fortælling". Det er det, Helle Thorning-Schmidt kritiseres fra nogle sider for ikke at lykkes med i nytårstalen.

Jeg tror, at vi som ledere i kristent arbejde

– i nogen måde – er underlagt de samme vilkår som al anden ledelse. Vi er jo borgere på denne jord, og derfor er det også værd at lytte til den almindelige ledelsesvisdom. Samtidig er vi bærere af det rige, der kommer, og en logik, der overstiger denne verdens.

Den spænding udløser med jævne mellemrum en endeløs diskussion i mit hoved, om hvad i vores branche, der skal løses med almindelige ledelsesredskaber og hvad, der har en særlig åndelig vinkel. LM og vi er afhængige af en overvældende åndelig kraft – Helligånden. Guds kraft, der udløses i skrøbelighed og mod alle prognoser. Disse tanker er i mit sind trådt i forbindelse med beretningen om Brylluppet i Kana (Joh 2,1-12), som vi læste til andagt d. 3. januar på kontoret. Vi tror på ham, der kan forvandle vand til vin.

Den indsigt kan bruges som fripas til dovenskab og middelmådighed. Men den kan også give den evangeliske afslappelse: Vi er fri for at fylde mere, end vi faktisk fylder, og tage ansvar for mere, end vi faktisk kan

tage ansvar for. Og så for øvrigt stole mere på Guds under end på os selv.

Luther har en pudsig bemærkning i sin prædiken om vinunderet. Teksten siger, at skafferer undrede sig over den gode vin, "for han vidste *ikke*, hvor den kom fra". Og så bemærker Luther: "Tjenerne undrede sig endnu mere, for de *vidste* hvor det kom fra". Underforstået: At den engang havde været vand.

Den undren drømmer jeg om at se meget af i mit eget liv og i LM.

I logikken fra vinunderet bliver nogle konsekvenser tydelige: Åndskraft og organisatorisk volumen og økonomisk power er ikke ligefremt proportionale størrelser. Trodsrigtig og almindelig innovation og kreativitet er ikke det samme. De største underer kommer i de mest umulige situationer.

Fortsæt selv ...

JENS OLE CHRISTENSEN

FRA GENERALSEKRETÆRENS ONSDAGSBREV

I UGE 1 TIL ALLE LM-ANSATTE

Åndelig krise; Det er næppe de ydre kriser, der er de tungeste; men følelsen af, at vores egne hjerter slår i takt med sekulariseringen, er værre.

Ny religion: Personlig udvikling

”Dyrkelsen af den personlige udvikling gøres til en religion i sig selv,” siger religionsforsker Morten Thomsen Højsgaard ifølge Indre Missions Tidende i sin beskrivelse af vores tid.

Både i skolerne, erhvervslivet, terapi-verdenen og i kirkelige miljøer er der for tiden en enorm fokusering på vores egen faglige, mentale og åndelige udvikling. Vores indre resurser skal forløses. Vi *kan*, hvis vi *vil*, siger man.

Kristelig fernis over selvrealiseringen

Selvudvikling er blevet tidens mantra. Nøglen til lykken ligger hos os selv, mener man. Og det kan jo være meget opmuntrende – hvis man ellers kan, hvad man vil. Men kan vi det?

Nu mener jeg ikke, at personlig udvikling, medarbejderudviklingssamtale eller coaching i sig selv er suspækt. Stagnation er jo ikke et ideal. Men hvis personlig udvikling bliver et mål i sig selv, ender vi i en selvcentreret religiøsitet. En religiøsitet, der har *mig selv* som mål – og som drivkraft. Det bliver en endeløs og opslidende stræben

efter en forløsning, som alligevel ikke kan opnås.

Man afskriver ikke nødvendigvis Gud. Ham skal der også være plads til. I hvert fald så længe, han passer ind i vores projekt. Jeg vil gerne bruge Gud som lidt kristelig fernis over mit selvrealiseringsprojekt. Jeg forventer naturligvis, at Gud bekræfter mig og bakker mig op i det. Han må bakke mig op i de valg, jeg foretager mig – og i den måde, jeg ønsker at leve mit liv. Det skulle da bare mangle ...

Tankegangen kan spores i argumentationen for velsignelse af homoseksuelle parforhold. Den kan også ses i en populær lovsang, der takker Gud for, at han *bekræfter* os. Og jeg kender tilbøjeligheden i mig selv. Er vi måske ved at skabe os en gud i vores eget billede?

Forløsning af en anden verden

Bibelsk kristendom er noget helt andet. Gud ske lov for det! Her er der nemlig en forløsning *uden for* mig selv. Kristendom handler ikke om at forløse nogle indre åndelige resurser i håb om at blive et bedre menneske.

Det forløsende og frigørende i *Jesus-troen* er, at jeg som et åndeligt *dødt* menneske kan blive *levende*. Det matcher ganske vist

ikke tidens sprogbrug og tankegang. Men det skyldes nok, at selve sagen er af en anden verden. Det er den evige og eneste Guds projekt.

Kristentro ligger ikke i forlængelse af *mine* muligheder. Kristentro er derimod, at *Gud* har gjort det umulige muligt. Jeg må erkende, at jeg ikke har potentialet i mig selv til evig forløsning. Jeg må give Gud ret i, at jeg – hvad angår religiøse evner og muligheder – er stendød! Åndelig selvforløsning er dermed en umulighed.

Men jeg er ikke uden håb! For Gud har tilbudt mig en forløsning af en helt anden verden. En forløsning, der er uden for mig selv. En forløsning, der blev skabt i påsken for knap et par tusinde år siden. Der greb Gud ind for at forløse os fra vores hjemmelavede og håbløse forløsningsforsøg. Med Jesusforløsningen. *Den* giver håb, perspektiv og udviklingsmuligheder – både nu og med udsigt til evigheden.

OS

EN SKOLEKAMP, VI NYDER GODT AF I DAG

AF CARSTEN HJORTH PEDERSEN

Et skolejubilæum kan give anledning til historisk tilbageblik og nu-tidig perspektivering.

I 2011 fejrede Bøgballe Friskole 100 års jubilæum og er således uden sammenligning den ældste af de kristne friskoler, som i dag er samlet i Foreningen af Kristne Friskoler.

Bøgballe Friskole blev rejst af De stærke Jyder, som var en folkelig bevægelse, der havde sit udspring i egnen mellem Vejle og Horsens omkring år 1800, og som blev en livskraftig og betydningsfuld bevægelse de følgende 150 år. Skønt den aldrig har været en decideret organisation, er der den dag i dag tydelige spor efter De stærke Jyder på egnen i form af stor kirkegang og et livs-

kraftigt missionsarbejde.

De stærke jyder blev bl.a. kendt for de 13 frie skoler, som de rejste; den sidste i 1911. Bøgballe Friskole er den eneste af disse 13 skoler, som eksisterer i dag. De øvrige 12 blev lukket i løbet af 1900-tallet, den sidste i 1968.

Resultatet af De stærke jydernes kamp er imidlertid ikke kun Bøgballe Friskole, men derimod hele den friskolebevægelse, som voksede frem i Danmark fra først i 1800-tallet, og som er sprællevende i dag. Den første af de nyere kristne friskoler – Johannes-skolen i Hillerød – blev rejst i 1972, og den foreløbig sidste – Ølgod Kristne Friskole – slår dørene op for en flok elever i august 2012.

Disse skoler skylder – måske uden at vide det – De stærke Jyder rigtig meget. De

stærke Jyder var ikke de *eneste*, der drev udviklingen af friskoler frem. De var til gengæld de *første*.

Der blev grædt mere over skolelovene i 1814 end over tabet af Norge

Lad os begynde med 1814, hvor vi fik skolelovene, som etablerede almueskolen. Det var på mange måder et fremskridt, fordi langt flere børn fik mulighed for at gå i skole. Men prisen var, at hjemmenes frihed blev indskrænket. Mange forældre følte, at staten tog ansvaret fra dem. Nogle siger, at der blev grædt mere over skolelovene i 1814 end over tabet af Norge samme år.

Undervisningen i almueskolen bestod af udenadslære og opremsning af det lærte. Målet var at danne gode, nyttige og retskafne borgere. Religionsundervisningen

En hård kamp; Myndighederne svarede hårdt igen med mulkt og bøder. Forældre kom i fængsel, og børn blev fjernet fra hjemmene.

var hovedsagelig udenadslære efter Balles lærebog, som udkom i 1791. Den måtte man kunne for at blive konfirmeret og dermed få den voksnes rettigheder. I kirken var *rationalismen* på banen. For mange præster gjaldt det om, at få Bibelen til at harmonere med fornuften.

Men ud af en vækkelse mellem Horsens og Vejle sprang der et livskraftigt nej til flere af de ting, som kendetegnede skolen og kirken. "De opvakte", som De stærke Jyder kaldte sig selv, nægtede at anerkende Balles lærebog. I stedet ville de have *Sandhed til gudfrygtighed*, Erik Pontoppidans katekismusforklaring. Desuden var de arge modstandere af den nye Evangelisk-Kristelige Salmebog fra 1798, som skulle afløse Kingos. Dette betød så meget for de opvakte, at forældrene holdt deres børn hjemme fra skole. De ville ikke udsætte dem for den vranglære, som de fandt i "de nye" bøger.

De stærke Jyder kunne ikke gå med til at lade deres børn undervise efter Balles Lærebog. Ej heller ville de synge efter Evangelisk-Kristelig Salmebog. I kampen om at bevare de rette bøger i skolen blev børnene almindeligvis ikke holdt hjemme, men i stedet sendt i skole med de rette bøger som fx Pontoppidans Forklaring.

Myndighederne svarede hårdt igen med mulkt og bøder. Da det ikke hjalp, fordi forældre ikke kunne eller ville betale bøderne, blev de udpantede. Forældre kom i fængsel, og børn blev fjernet fra hjemmene. Præsterne nægtede at konfirmere de unge, som ikke havde gået i almueskolen. Der findes således eksempler på unge, der først blev konfirmeret som 20-årige. Men lige meget hjalp det. De opvakte ville ikke bøje sig.

Vejen til Himlen og vejen til Horsens

Det blev en langvarig og sej strid. Den tog sin begyndelse i 1796, hvor Hans Nielsen Smed blev omvendt og senere leder af De stærke Jyder, som andre kaldte dem.

Først i 1839 fik de tilladelse til selv at forestå undervisningen af deres børn. Det var Kong Frederik den 6., der gav efter for disse åndeligt vakte menneskers civile modstand. Han sagde de minderige ord til delegationen, der var kommet til ham: "Gå da hjem kære børn og undervis jeres børn efter de bøger, I finder ret." De forældre, der ønskede det, fik tilladelse til selv at sørge for undervisningen af deres børn på den betingelse, at de mødte til eksamen i de offentlige skoler for at godtgøre deres kundskaber.

Resultatet blev en række skoler, som De stærke Jyder drev, der fortrinsvis bestod i udenadslære af Pontoppidans katekismus med dens 759 spørgsmål/svar. Dog kunne cirka 100 spørgsmål/svar udelades for de "børn, der har små evner eller kort skoletid". Hertil kom undervisning i regning og skrivning. Men ikke geografi og den slags. For som de stærke sagde: "Det er vigtigere at lære vejen til Himlen end vejen til Horsens."

Uden at de opvakte eller kongen vidste det, kom de til at skrive danmarkshistorie. Der var nemlig slået hul i statens skolemonopol, så da grundloven kom i 1849, var den vigtige § 76 med. Det er den paragraf, der fastslår, at vi i Danmark ikke har skolepligt, men undervisningspligt, og at "forældre eller værger, der selv sørger for, at børnene får en undervisning, der kan stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, er ikke pligtige at lade børnene undervise i folkeskolen". Sådan står det fortsat i Grundloven.

Grundtvigianerne, som på mange måder førte friskolekampen videre, og de opvakte delte hverken teologi eller pædagogik. De var rent ud sagt vildt uenige om begge dele. Alligevel stod de i den samme kamp for frie skoler i Danmark.

Carsten Hjorth Pedersen, f. 1955

Læreruddannet 1980, førstelektor i pædagogik 2006
Daglig leder af Kristent Pædagogisk Institut, Hillerød
Prædikant i LM

Kamp og åndsfrihed

De stærke jydere fik altså således stor betydning for, at vi i dag har mere end 400 frie grundskoler, hvor ca. 14 % af alle danske skoleelever bliver undervist. 6.533 elever går på en af de 35 kristne friskoler, som i dag er samlet i Foreningen af Kristne Friskoler.

De stærke Jydere lange og seje kamp var nok en kombination af menneskeligt stiv-sind og inderlig, åndelig overbevisning. De opvakte kamp var deres, ikke vores. Vi er jo historiske væsner, så man skal ikke stille krav om, at vi skal være som dem. Jeg mener heller ikke, vi skal efterligne deres måde at drive skole på. Hvad formidlingen angår, er jeg vist mere "grundtvigianer" end "stærk jyde". Men hvad kristendomsundervisningens indhold angår – især Luthers lille Katekismus – er det vist omvendt!

Men én ting kan vi lære af De stærke Jydere: Villigheden til at kæmpe for det, som man finder bedst for sine børn – for tid og evighed. Har vi den villighed, og har vi blot en tredjedel af den åndelige kraft, som bar dem, står det ikke så skidt til. Desuden lærer De stærke Jydere os, at åndelig kraft ikke primært er noget, man har i munden. Det er villighed til at sætte handlinger – eller vægringer – bag sine ord.

Indirekte bliver De stærke Jydere kamp også en påmindelse om åndsfrihedens nødvendighed. For resultatet blev jo *ikke*, at hele skolen skulle være, som De stærke Jydere ønskede det. De måtte – og ville – leve med, at andre fik samme ret som de til at drive frie skoler, som de nu syntes, det var bedst.

Hvis ikke kampen for det, man selv finder ret for sine børn, kombineres med udstrakt åndsfrihed, fører det til magtbrynde og despekt for andre. Åndsfrihed er aldrig udelukkende min og mine meningsfællers ret til at drive skole som vi vil, men altid også en kamp for deres ret, som jeg er rivende uenig med.

I *21 teser om åndsfrihed*¹, som blev offentliggjort den 29. februar 2012, udtrykker vi det sådan:

- Mennesket skal frit kunne lade sig forpligte af religiøse, ideologiske eller etiske overbevisninger. Ægte overbevisning kan kun tilegnes i frihed (tese 1).
- Åndsfrihed viser sig tydeligst derved, at man giver den person eller gruppe, som man er dybt uenig med, frihed til at tro, tænke, ytre sig og virke efter deres overbevisning (tese 5).
- Offentlige myndigheder skal strække sig langt for at give mindretal mulighed

for at udfolde sig i overensstemmelse med deres overbevisning (tese 8).

- Åndsfrihed indebærer forældres (eller værgeres) ret til at vælge alternativ undervisning for deres børn. I det danske samfund er denne ret kun reel, hvis staten yder så stort et økonomisk bidrag til frie grundskoler, efterskoler og private gymnasier, at forældrene ikke pålægges større økonomiske omkostninger ved barnets skolegang, end de kan bære (tese 18).

Lad Bøgballe Friskoles 100-årige eksistens inspirere os til både kamp og åndsfrihed!

1 En bredt sammensat gruppe på 91 personer, der repræsenterer det kirkelige, religiøse, folkelige og videnskabelige Danmark, står bag *21 teser om åndsfrihed*.

BEKENDELSESSKRIFTER II

DEN NIKÆNSKE TROSBEKENDELSE

AF ASGER CHR. HØJLUND

Har Dan Brown ret i, at bekendelsen til Jesus som Gud blot er opfundet af kirken? Og kan Jesus være både Gud og menneske fuldt ud?

Vi vil se på to af de tre bekendelser, vores kirke har fra oldkirken, nemlig Den nikænske Trosbekendelse og Den athanasianske Trosbekendelse. Den førstnævnte får størst opmærksomhed, men vi ser kun på det, den siger om Jesu guddommelige væsen, da det ikke mindst var her, det brændte på i sin tid.

Den nikænske Trosbekendelse

”Og på én Herre, Jesus Kristus, Guds enbårne Søn, som er født af Faderen før alle tider, Gud af Gud, lys af lys, sand Gud af sand Gud, født, ikke skabt, af samme væsen som Faderen, ved hvem alt er skabt,

som for os mennesker og for vor frelse steg ned fra Himlene og blev kød ...” (første del af 2. trosartikel).

Denne bekendelse stammer, til forskel for Den apostolske, fra et bestemt kirkemøde, nemlig kirkemødet i Nikæa i 325.¹

En præst, der hed Arius, påstod, at Jesus ikke var Gud på samme måde som Faderen. Arius havde i og for sig ingen problemer med at ære og tilbede Jesus som et ophøjet og guddommeligt væsen. Jesus eller Guds Søn havde bare ikke været til altid, sådan som Faderen havde. På et tidspunkt havde Gud skabt ham, som sin ypperste skabning, og som nøglen til det øvrige skaberværk. Og det var denne ophøjede og *præeksistente* skabning, der var blevet menneske i Jesus, født af en jomfru (Arius havde ingen problemer med jomfrufødselen). Arius’ forståelse af Jesus kan på mange måder minde

om det, Jehovas Vidner siger om Jesus.

Men det er denne forståelse, som bekendelsen på det kraftigste vil afvise. Jesus er efter sit inderste væsen ikke skabt – med den grundlæggende forskel, der er mellem alt skabt og Gud – men *født* af Faderen. Han er altså lige så meget Gud som Faderen – ”sand Gud af sand Gud”. Særlig stærkt kommer det til udtryk i ordene ”af samme væsen som Faderen”. Jesu væsen er ikke bare et guddommeligt væsen af samme slags som Faderen, men er *det samme væsen* – selv om de er to.

Lige siden da har denne forståelse været grundlæggende i kirken.

Opfundet af kirken?

Men er det bibelsk? Er der ikke noget om det, som Dan Brown (forfatter til *Da Vinci Mysteriet*) påstod, nemlig at dette var noget, kirken opfandt eller skabte ved denne lejlighed? Indtil da havde man forstået

Jesus; Han er ikke bare et guddommeligt væsen af samme *slags* som Faderen, men er *det samme* væsen – selv om de er to.

Jesus som et stort menneske, men nu bestemte kirken, at han var Gud.

Det er et helt fejlagtigt billede. Det vil selv de mest kritiske eksperter sige. Kirken fastslår med klare ord det, som man havde troet lige siden apostlenes dage. Lige siden den første kirke havde man tilbudt Jesus (se Fil 2,6-11). Det gør jøder, sådan som de første kristne gennemgående var, kun over for den sande Gud. Man kaldte ham HERREN – den betegnelse GT anvender om Israels Gud, Jahve. Man havde døbt i Faderens, Sønnens og Helligåndens navn. I gudstjenesten havde der hele tiden lydt et "Ære være Faderen, Sønnen og Helligånden".

Ved mødet i Nikæa sættes der umisforståelige ord på det, som man i praksis hele tiden havde troet. Ikke ved at skabe en ny bekendelse, men ved at indsætte nogle formuleringer i en allerede eksisterende dåbsbenedelse.

Hvorfor så vigtigt?

Er det alligevel ikke ret spekulativt? Til det vil jeg for det første sige, at det kan skyldes, at også vi er børn af vores tid. Der er bibelske aspekter, vi er blevet fremmede over for – og som denne bekendelse kan hjælpe os tilbage til. Læs fx Joh 1,1-18; 1 Kor 8,6; Fil 2,6-11; Kol 1,15-20; Hebr 1,2f.

Dernæst vil jeg sige, at det for den tids kristne ikke handler om isolerede spekulationer i Guds og Jesu væsen. Det handlede om *evangeliet*, det gode budskab om, hvad Gud har gjort.

Bekendelsens anliggende kan sammenfattes i tre punkter. Hvis Jesus ikke er af samme væsen som Faderen, men kun en skabning, ændres selve evangeliet:

- 1) Vi er polyteister, dvs. afgudsdyrkere (fordi vi jo bliver ved med at lovsynge og bede til en, som vi ikke regner fuldt og helt som Gud).
- 2) Gud har ikke virkelig åbenbaret sig. For det er kun Gud selv, der kan åbenbare sit væsen for os. Og med hvilken ret tør vi da tro på, at Jesu kærlighed virkelig er Guds kærlighed?
- 3) Der er ikke bygget bro over den kløft, der er kommet mellem os og Gud. For kun Gud kan bygge bro over den kløft, ved at blive som en af os. Hvis han kun var en skabning, gælder hans død ikke os.

Evangeliet handler dybest set og i en kort sum om at *kende* Gud. "Dette er det evige liv, at de kender dig, den eneste sande Gud, og ham, du har udsendt, Jesus Kristus" (Joh 17,3).

Den athanasianske Trosbekendelse

Den sidste af vores oldkirkelige bekendelser

er ikke nær så kendt som de to andre. Og det skyldes ikke mindst, at den er en hel del længere, og også en hel del mere teologisk i sit sprog.

Den adskiller sig også fra de to andre ved ikke at have tre artikler, men to lange afsnit om hhv. den treenige Gud og hans væsen (3-27) og om Jesus som Gud og menneske (28-39).

Den athanasianske Trosbekendelse fungerer som en nærmere udfoldelse af ting, der allerede siges i Den apostolske (og ikke mindst) i Den nikænske Trosbekendelse.

Guds treenighed

Ligesom bekendelsen til Jesus som Gud ikke er noget, kirken har *opfundet*, men noget, den har *fundet*, er bekendelsen til Gud som en og dog tre ikke noget, den har opfundet. Vi har jo allerede mødt det i Den nikænske Trosbekendelse: Betoningen af, at Jesus er af *samme* væsen (nemlig Guds *ene* væsen). Vi mærker en rædsel for at ende i polyteistisk afgudsdyrkelse. Troen på, at Gud er én, er fuldstændig grundlæggende for kristen tro.

Og dog møder vi igennem Skriften Gud som tre personer. Tre virkelige personer, som står over for hinanden, peger på hinanden, elsker hinanden.

Asger Chr. Højlund, f. 1951
Cand.theol. 1979, theol.dr. 1992
Professor ved Menighedsfakultetet

Denne mærkelige forening af ét guddommeligt væsen og tre personer udtrykkes fx på følgende måde i **Den athanasianske Trosbekendelse**:

“Men den katolske (dvs. den almindelige, altomfattende) tro er denne: at vi ærer én Gud i tre personer og tre personer i enhed ... Faderens, Sønnens og Helligåndens personer er nemlig forskellige; Men Faderens og Sønnens og Helligåndens guddom er én, af samme ære, af lige evig majestæt” (3 og 5-6).

Det kan være svært for os at få de her ting til at gå op. For os er væsen og person identiske. Mit væsen er det der kendetegner mig, netop mig, som person. Men i Gud er det altså ikke sådan. Her er det ene personlige væsen tre personer.

Det er tankemæssigt lettere for muslimerne, for hvem der kun findes én guddommeligt person og ét guddommeligt væsen. Men det er nu ikke sikkert, at vi skal misunde dem det. For et eller andet sted er det jo et vidnesbyrd om, at vores Gud, til forskel for deres, netop ikke er en tankemæssig konstruktion, men en levende virkelighed. Når

vi taler sådan om Gud, er det ikke, fordi det er noget, vi har tænkt os til, men fordi det er sådan, han er trådt frem for os i historien.

Og så fortæller det os noget om Gud, som muslimerne fuldstændig mangler, nemlig at Gud i sit ene væsen er sådan, at han kan komme os helt nær. Hvis Gud kun er én person, kan han naturligvis kun være den ophøjede skaber – sådan som han er det hos muslimerne. Og så kan han ikke virkelig komme os nær. Men i kraft af, at han i sin enhed er tre, kan han også komme *til os*, så vi kan kende ham, ja til og med tage bolig i os. Der er evangeliet til forskel.

Jesus – Gud og menneske

Den anden udvidede kommentar, som Den athanasianske Trosbekendelse giver til de to andre oldkirkelige bekendelser, handler om forholdet mellem det, at Jesus er Guds Søn og samtidigt menneske.

Også det opstod der strid om i oldkirken. Nogle var så ivrige efter at betone Jesu guddommelighed, at de fik problemer med hans menneskelighed. Han var selvfølgelig menneske i ydre forstand, ellers kunne han ikke lide og dø. Men bag den ydre facade, på det sjælelige eller åndelige plan, var han noget andet. Der var han Guds Søn. Og kun det.

Det vil altså sige: Jesus havde ikke nogen

menneskelig sjæl. En menneskelig sjæl er jo en begrænset størrelse. Den er til stadighed under påvirkning og formning. Den kan komme i tvivl og tage fejl. Den er i bund og grund noget usikkert noget. Og hvordan kan man tilskrive Jesus det?

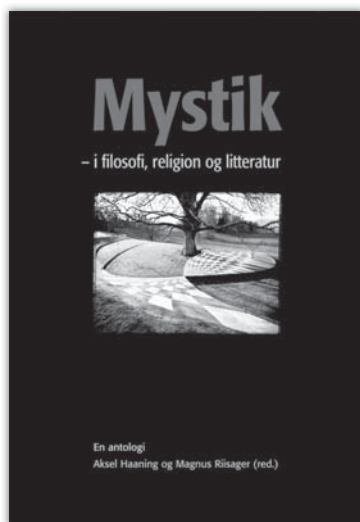
Men her nåede man i oldkirken frem til at sige noget helt andet: Jesus havde virkelig en menneskelig sjæl. Han var ikke bare i ydre forstand et menneske, men menneske hele vejen igennem. Det, at han var Gud, var ikke noget, der udslettede hans menneskelige natur. Han var Gud samtidig med, at han helt og holdent var menneske. Det udtrykkes i Den athanasianske Trosbekendelse sådan:

“Han er fuldkommen Gud, fuldkomment menneske, bestående af en fornuftig sjæl og et menneskeligt legeme. Som Gud er han lige med Faderen, som menneske er han ringere end Faderen” (30-31).

Også dette fastholder en vigtig side af Jesus, sådan som vi møder ham gennem Bibelen.

1 Den udgave, vi har denne bekendelse i, stammer egentlig fra et kirkemøde i Konstantinopel i 381. Men af nemheds grunde kalder vi den alligevel *Den nikænske Trosbekendelse*.

AF ALEX D. KARLSEN

Mystik – i filosofi, religion og litteratur (en antologi)

Aksel Haaning og Magnus Riisager (red.)

Forlaget Univers, 2011

396 sider, kr. 319

Denne bog er spændende og tankevækkende, fordi vi i vores samfund, groft sagt, møder to hovedstrømme, der nogle gange bekriger hinanden, og andre gange indgår i et samspil.

Den ene hovedstrøm er *rationalismen*, der vægter tankens klarhed og intersubjektiv overførbart viden (der kan måles og vejes og dermed efterprøves af andre). Den beskæftiger sig helst med det dennesidige. Ofte er den derudover kristendomsfjendsk.

Den anden hovedstrøm er *mystikken*. Som det fremgår af nærværende antologi, er det svært at give en entydig definition af mystikken, men den handler i hvert fald om at søge noget "mere", noget guddommeligt (personligt eller upersonligt), en fælles bevidsthed eller intetheden.

Mystikkens kerne er vel et forsøg på at opnå en relation, et møde med Gud (eller hvad det nu er) på en måde, som er 'direkte' eller 'nøgent' – uden om ritualerne, bøgerne eller dogmatikken. Mystikken møder vi stort set i alle religioner – og også uden for det, vi kan kalde religion. Mystikken optræder derfor også i kristendommen. Ofte dog med en lære eller praksis, der ligger på kanten af eller uden for klassisk kristendom.

I disse år møder vi på én gang en stadig mere aggressiv rationalisme og en øget interesse for mystikken. Videnskabeligt er der ikke forsket meget deri, selvom der er udgivet mange bøger om Hildegard af Bingen, Johann af Korset, islamisk sufi-mystik, New age, Vækstcentret i Nr. Snede m.m. Det er baggrunden for denne antologi.

Bogen består af fire dele:

- 1) Mystiske traditioner
- 2) Stil, struktur og funktion i det mystiske sprog
- 3) Problemstillinger i mystikforskningen
- 4) Mystikkens praktiske rolle i dag

Første og anden del beskriver forskellige historiske eksempler på mystikken, både fra europæisk grund og fra andre religioner. Her finder jeg flere bidrag, som giver mening i kirkehistorien, men som også giver mening i mystik-interessens udslag, som man kan støde på i dag. Gisli Magnússons bidrag, *Neomystik i litteraturen*, viser med et interessant eksempel – bogen *De vises sten* fra 1923 af Anker Larsen – at moderne mystik ikke nødvendigvis er rettet mod noget guddommeligt, men i dette tilfælde mod en *fælles bevidsthed*, der både omfatter naturen og mennesker.

Alex D. Karlsen; I disse år møder vi på én gang en stadig mere aggressiv rationalisme og en øget interesse for mystikken.

Tredje del beskriver problemstillinger i mystikforskningen. Denne del af antologien viser egentlig meget klart, hvilke blindgyder, man nemt kan bevæge sig ind i, hvis man med videnskabelige metoder vil undersøge, hvad mystikeren 'oplever' eller 'ser', eller hvem eller hvad mystikeren møder. Her er det tydeligt, at forskerens forforståelse leder ham eller hende til bestemte konklusioner.

Fjerde del af bogen indeholder to bidrag, hvoraf det ene handler om Vækstcentret i Nr. Snede, nærmere bestemt: et interview med Jes Bertelsen, som er leder dér. Der er flere spændende overvejelser: Hvordan 'oversætter' han tibetansk buddhisme til dansk jord? Dernæst forholdet mellem afslapningsteknikker mv. og deres religiøse overbygning? Kan teknikkerne løsrives derfra?

Bogen er en antologi, men kommer i sagens natur ikke ind på alt. Fx kunne det være spændende at undersøge de sidste års tværkonfessionelle interesse for kristen mystik nærmere, gerne ortodokse eller katolske middelaldermystikere. Hvorfra kommer den kristne mystik, og hvor leder den os hen?

Skal man læse bogen? Den giver dels en bred forståelse for, hvad mystik er, og hvor

forskellig den er, både i dens mål, indhold og praksis. Samtidig er der spændende bidrag om kristen mystik og den mystik (gnosticisme og Plotin), som stod i dødelig opposition til kristendommen.

Dernæst minder bogens indhold også om, hvorfor mystikken er så væsentlig: Mystik er ikke bare mærkelige ritualer og oplevelser. Mystikkens kerne er vel noget almenmenneskeligt: Vi vil ikke bare have teorier, dogmatik, ritualer eller ren og skær rationalisme. Vi er skabt til at leve i en relation til Gud.

Mystikkens problem er dog, som regel, at den søger den *skjulte* Gud og ikke den åbenbarede Gud. På den måde overskrider den en hellig grænse. Det bør man have i baghovedet, hvis man læser bogen.

Samtidig med, at jeg læste bogen, arbejdede jeg med Kolossenserbrevet. Her er det interessant at se, at Paulus benytter sig af begreber, som hører hjemme i mystikkens verden eller den senere omsiggribende gnosticisme:

- Vokse i kundskab om Gud
- Han er den usynlige Guds billede
- I ham besluttede hele guddomsfylden at tage bolig
- Kristus i jer er Guds ords hemmelighed – det er den fulde rigdom på vished og

indsigt

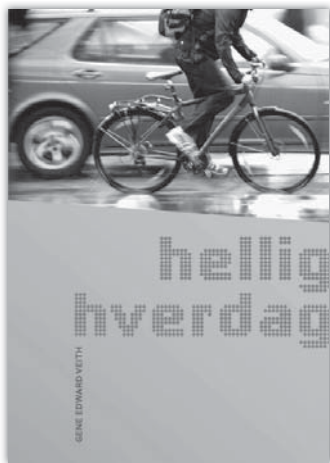
- Kristus, i hvem alle visdommens og kundskabens skatte er skjult
- Guds kraft virker mægtigt i Paulus
- I Kristus bor hele guddomsfylden i kød og blod
- Kristus er hoved for al magt og myndighed
- Kristus er i Himlen
- Kristus er jeres liv
- Kristus-hemmeligheden

Man kan sige, at Paulus ved at bruge sådanne 'mystiske' termer, så at sige, anerkender mystikkens anliggende, nemlig foreningen med Gud, den dybe relation med Gud og den ægte visdom, gnosis (gr.). *Men* han giver begreberne en helt anderledes drejning. Paulus' mål er, at kende *Jesus* og at være forenet i *ham*, hvori hele guddomsfylden bor, og i hvem alle visdommens og kundskabens skatte er skjult.

Det kunne være, vi skulle udfordres til at tage menneskets gudgivne behov for relationen og den inderlige forening med Gud alvorligt, så vi vejleder vores medkristne, så længslen efter den mystiske forening med Gud ikke dræbes, men at den søges de rigtige steder, og hos den rigtige: hos Gud, som han har åbenbaret sig i sit ord.

Om forfatteren; Veith er en dygtig formidler, der får omsat det bibelske stof til genkendelig hverdag.

AF OLE SOLGAARD

Hellig hverdag

Gene Edward Veith
Luthersk Missions Bibelskoles
Elevforening, 2011
159 sider, kr. 180,-

Det var med stor forventning, jeg åbnede bogen fra Luthersk Missions Bibelskoles Elevforening. Både forside, titel og forfatter var interessante. Den amerikanske kulturredaktør Gene E. Veith fik for et par år siden udgivet en særdeles glimrende bog om luthersk tro, *Evangeliet genopdaget*.

Enkel og letforståelig

Hensigten med *Hellig hverdag* er at guide os til at forstå Guds formål og kald i de helt almindelige dagligdags opgaver. Bogen udfolder den lutherske lære om kaldelsen, om livet i kald og stand. Forfatteren vedkender sig gerne sin gæld til Gustaf Wingrens *Luthers lære om kaldelsen*.

På en enkel og letforståelig måde giver bogen et stort perspektiv over hverdagens ikke-åndelige aktiviteter. Livet som mekaniker, husmor og astronom sættes i relation til Guds kald. Det er ikke mindre kristeligt at passe de jordnære ting i familien, på arbejdet og i samfundet, end at beskæftige sig med decideret åndelige gøremål.

Bogen giver værdifuld hjælp til at se hverdagen som en del af Guds kald til alle kristne. Ellers fristes man let til at tro, at tjeneste for Gud er forbeholdt bestemte mennesker eller bestemte åndelige aktiviteter. Med Bibelen og luthers fortolkning i hånden hjælper forfatteren os til at se det meningsfyldte og gudvilledte i den jordnære del af vores liv.

Lidt statisk kaldsforståelse

Når Veith beskriver kaldet i menigheden, synes jeg nok, at hans forståelse af "kald og stand" bliver rigeligt statisk. Hans ind-

vendinger mod et aktivistisk åndeligt ræs, er sådan set velplacerede. Nogle gange fylder menighedsaktiviteter så meget, at vi forsømmer vores almindelige pligter. Men forfatteren er for mig at se på vej i den modsatte grøft, hvor det stort set kun er præster og missionærer, der bør yde en indsats i menigheden. Altså: mekanikere laver biler; præster forkynder Guds ord. Punktum. Det kan jeg ikke helt få til at stemme med Bibelens beskrivelser af nådegavernes udfoldelse i menigheden.

Bibelsk dybde og genkendelig hverdag

På trods af dette er det en meget anbefalelsesværdig bog, der kan læses af alle kristne. Veith er en dygtig formidler, der får omsat det bibelske stof til genkendelig hverdag.

Jeg håber, bogen kan hjælpe mange til at påvirke kulturen i samfundet, mens de bærer deres tro med ind i alle verdens afkroge, gennem deres mangfoldige kald. Bogen sætter et tiltrængt fokus på Guds kald til helt almindelige kristne til at leve i den verden, som Gud har skabt.

Udgiver

Luthersk Mission
Industrivænget 40
3400 Hillerød

Troen under pres i kirken;

Klassisk kristentro er under pres, ikke mindst ”indefra”.

Det gælder en klassisk forståelse af fortabelsen.

Hvad siger Bibelen om den?

Det gælder et folkekirkeligt vielsesritual for homoseksuelle.

Budskabet tager udfordringen op og peger på mulige konsekvenser af den sag.

lm

LUTHERSK MISSION

budskabet

FORDYBELSE I BIBELSK OG LUTHERSK TRO

ANALYSE AF TIDENS STRØMNINGER

INSPIRATION TIL KRISTENT LIV OG MISSION